

КРАЇНА ЕЛАСТИЧНОЇ

Рококо в природі і політиці

Коли Німецький дух в зовнішньому та й внутрішньому, так би мовити, характеризується **простою лінією**, то Франція—це країна **кривої лінії**, круглої, м'якої форми, країна де природа й економіка впливаючи на людину надала їй та її смакові гнучкої, в'юнкої і закругленої вдачі. Тому не дивно, що стиль рококо—стиль кривої лінії породила й найбільше виявила Франція.

Тому французька буржуазія й у своєму пануванні надала таку обходну форму своєї кривої душі, що носить назву **демократизму**, у протилежність прямолінійності німецького поліцейського чобота, про якого ми писали раніш.

Бананові шкурки на бульварах Парижу

Коли ви йдете, по заллятих сяйвом чи то блакитно-сріблястого неба, чи то під громохкою зливою вогнів електричної реклами, по великих бульварах Парижу, ви можете побачити, що тут серед чистоти асфальту і вітрін все ж таки валяються якісь папірці, шкурки апельсин і бананів, що коштують 6—7 коп. штука і тому бідніша частина населення може собі дозволити поласувати і демократично викинути шкурки, не до кошика, а просто на вулицю, чи на бульвар.

Демократизм—нічого ні вдієш. Не те що в Німеччині, де за кожний такий антидержавний вчинок злупили б три марки. Тому й не дивно, що німецький бідняк остільки привик до порядку, як кінь до шлєї, що навіть розповідають анекдота про те, чому

ням, за яким на газоні росте трава. Поліція кинулась на натовп демонстрантів і почала його розганяти й бити. І що ж би ви думали: німці настільки звикли до порядку, що не кинулись утікати просто через газони, а звивались по кривизні цих доріжок і таким чином попадали під удари поліції, яка теж, правду сказати, креслила кривулі так само тільки по доріжках.

Зате ця психологічна риса дає змогу мати передовім групам пролетаріату таку дисципліну, якої не так скоро, мабуть, досягне французьке робітництво, що загрузло в анархо-сіндикалізмі, коріння якого треба шукати, крім економіки, ще й в імпульсивності натури, і в демократичній зверхній розв'язаності, яку допускає французька буржуазія, щоб зменшити напорність, а брати за горло крізь замшеві рукавички.

Крива лінія! Ось вона де засіла.

Дорога й викручений хребет

Неначе для того, щоб тільки змучені люди прибували од нас до західних центрів, збудовано європейську залізницю. Чи то погоня за місцем, бо

В легкому лому настроєві похаплива Марна ліченими горбками веченим оточенням регах сама здається кривилем, виламав бетоном гарного крапроїхався в огиджорстоко збудованогоні імперіялізму.

Проте, вже щеному берегу коні тягнуть за баржі, що подібних пузатих мислих значить життя йде,—поля в засіяні і з протіберегу хлопці, які заглядають за вулицях продається добре вино по за літр і тільки йде палка лавельзасцем і франпатріотом, який всім відомі думки про початок забуваючи назвати застля легальним який працює у користь Німеччині

лами, по великих бульварах Парижу, ви можете побачити, що тут серед чистоти асфальту і вітрін все ж таки валяються якісь папірці, шкурки апельсин і бананів, що коштують 6—7 коп. штука і тому бідніша частина населення може собі дозволити поласувати і демократично викинути шкурки, не до кошика, а просто на вулицю, чи на бульвар.

Демократизм—нічого ні вдієш. Не те що в Німеччині, де за кожний такий антидержавний вчинок злупили б три марки. Тому й не дивно, що німецький бідняк остільки привик до порядку, як кінь до шлеї, що навіть розповідають анекдота про те, чому не сталась у Берліні жовтнева революція у жовтні 1923 року.

Чому в Німеччині не стався жовтень

Повстанчий комітет дав наказ німецьким червоногвардійцям зайняти головний вокзал на Фрідріхштрассе.

Ті прийшли до входу і хотіли було пройти далі розставити патрулі і т. ін. але службовець, що перевіряв білети, не впустив їх, як безбілетних. Вони звернулися до каси.

Касір побачивши стільки озброєних цивільних людей, думав, що то хочуть погробувати його, захлопнув дверцята каси і втік.

Червоногвардійці були беспорядні, а без білетів вони не рішилися пройти, бо таким чином порушився б порядок, до якого всі звикли.

Наказ без білетів пройти вони не одержали,—прийшлося нісчим вертатись назад. Таким чином не одбулось захоплення вокзалу, і так далі і далі, бо не догадалися, що жовтнева революція є порушення старого порядку.

Це так жартували в Парижі товариші французькі комуністи.

Коли ми запитала в Берліні сторонніх, як їм подобається цей анекдот, то нам відповіли, що він має психологічний реальний ґрунт, бо ось вже не анекдот, а факти.

„Чесність з собою“ в парку

В Берліні в Тіргартені була якась революційна демонстрація. Тіргартен—сад з великою кількістю дуже кривих доріжок, обгороджених звичайним низеньким на чверть аршина плетін-

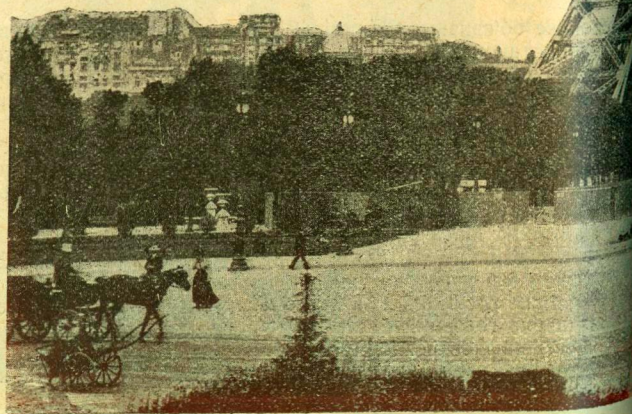
Лефевр—відомий революційний діяч—комуніст, що помер в минулому році, організатор революційного об'єднання вояків світової війни, один з ідеологів групи французьких письменників „Клярте“.

дві мусили сидяче «бодрствувати» й спати, зсунеться і на хребет, зверху давить наче на хистку бадилляку, що починає спочатку нити, потім боліти, а потім не дає змоги далі їхати—і це так і в першому і в другому і в третьому класі.

Є правда у першому класі ще й спальний один вагон, але там ціни тільки для мільонерів.

Але все таки, коли ранок загляне у вікна і замигають м'якші лінії французької природи і срібляні тони далів з понад Марни, — забуваєш Навіть втому.

Понад Марною ще й досі залишились сліди страшної війни: погорані й покопані снарядами горби, потрошені осколками доценту ліси ще, й досі дають про себе знати кількома стовбутами знівечених дерев. Ще й досі грузи лежать од фабрик і містечок, серед яких, правдажве, виглядають і нові будинки,

...„Біжить аж на третину вер-

вички.

Крива лінія! Ось вона де засіла.

Дорога й викручений хребет

Неначе для того, щоб тільки змучені люди прибували од нас до західних центрів, збудовано європейську залізницю. Чи то погоня за місцем, бо вагони маленькі, чи через щось інше, але в тих вагонах можна тільки сидіти. Голова вставляється в кляпи, щоб можна було прихилитись, і от добу й

ціях продається добре вино по за літр і тільки йде палка лельзасцем і фран патріотом, який всім відомі думки про початок забуваючи на заспя легальним який працює у користь Німеччини

РЕАКЦІЇ

Валеріян Поліщук.

рення тоді доходить до краю і дає нам побачити, як не розрішила і не зможе розрішити буржуазія національного питання, не то що десь в колонії, а тут, за сотню кілометрів од Парижу.

Настрій столиці світу — Парижа

Вже близько столиці світу — Париж. Спочатку ви їдете верстов надцять серед білих хаток одно-й поверхових оточених го-

родами й садками, зі світлими жовтуваточервоними черепичними покрівлями; далі йдуть якісь баки, крани, майстерні, заводи; далі величезна кількість залізничного рухомого складу і пакгаузів за якими громадами стоять задимлені будинки — і врешті ви в центрі Парижу на вокзалі — «Гар де л'Ест».

Рух на вулицях, а особливо площах, багато більший ніж в Берліні. Автомобілі іноді цілковито безперервною масою сунуть по вулиці чи круг площі, як стада риб, коли йдуть метати ікру, або як отари залізних лобастих баранів і тільки звонками та сигналами роблять перерви на перехрестях, щоб не збивались течії, та щоб могли пройти пішоходи. Людська маса тут жвава, весела, влучно й образно говорить не помічаючи сама того. «Захочай своє фортеп'яно» — замовкни, — це тому кажуть, у кого голос як скрипіння розбитого дерева. »Баладити» — вести любовні розмови і т. д. Тому не диво, що користуючись соками такого мовного ґрунту, французи мають найбільш тонких і дотепних, збоку фрази, письменників, як напр. Ромен Ролан в його «Кола Бреньоні», чи Франс чи Дюамель.

десятки метрів. Але дивно робиться. На горі десь ідуть пароплави, сунуть баржі, далі шар землі попід яким ти в блискучому електричному сухому потягові мчиш зі швидкістю кур'єрського потягу. Правда нічого собі? Щоб то подумали коли б через пару — другу тисяч літ робили розкопки?

А коли несподівано крапне дощ, то більша половина людю з вулиць Парижу шмигне зразу в підземельні залі й коридори метрополітена, мов ховрашки при наближенні ворога.

Багато мільйонів людю перевозить за рік метрополітен — (скорочено — метро, або як ми шуткували — Дмитро) в тому величезному місті, де в межах старого кріпосного кола нараховується більше трьох мільйонів, а до нього вже поприростали цілі міста, як Версаль і взагалі цілий Сенський департамент, де разом нараховується коло 8 мільйонів, — це б то — одне місто чверть Франції.

Будівельне чудо Ейфеля.

І дійсно, коли вилізти на Ейфелеву башту то радіусом в десятки кілометрів аж до самого обрію ідуть дома, що далі здаються, насипаною купою жовтових деревляних кубиків, якими граються діти, а через них перекочуються хмари фабричних димів. Тільки срібляна Сена пересікає блискаючи багряним металом на сонці, це гіганське скупчення людських гнізд, звідки витикаються серед невидимих площ готичні чи інші храми палаци, арка Наполеона і т. ин.

І як стержень будівельного генія, легким зльотом біжить аж на третину верстви під хмару та сама башта Ейфеля, що й досі є навищою в світі.

Помітна велика кількість скульптури на вільному повітрі, на кожній площі, вулиці а то й будинку. Не дивно, що тут родився

Парижа

Вже близько столиці світу — Париж. Спочатку ви їдете верстов надцять серед білих хаток одно—й дво—поверхових оточених го—

своє фортеп'яно» за—мовки,—це тому кажуть, у кого голос як скрипиння розбитого дерева. »Баладити»—вести любовні розмови і т. д. Тому не диво, що користуючись соками такого мовного ґрунту, французи мають найбільш тонких і дотепних, збоку фрази, письменників, як напр. Ромен Ролан в його «Кола Бреньоні», чи Франс чи Дюамель.

Людська кровина, або метро

Мабуть тому, що природа дозволяє розгорнути вуличне життя, розвинулась і товарищескість у відношеннях поміж пересічною масою французів, а звідти й те, що головна частина відпочинку, навіть праці, побачень і обідів та ин. проходить в кафе та ресторанчиках, що одною половиною своєю виходять на вулиці. І — коли 12 год., чи 7 веч., — час обіду — буквально весь Париж по ресторанах і кафе, що навіть рух на вулицях помітно зменшується, як зменшується і в метрополітені. Це підземна залізниця, що мов гніздо велетенського

крота планово розмістила свої нори під містом, не зупиняючись навіть перед тим, щоб пройти попід дном ріки Сени, чи гилізти на поверхню і мостами пробігти по-над вулицями та й знов шмигнути в підземелля на

„Мислитель“ скульптура О. Родена.

башту то радіусом в десять кілометрів аж до самого обрію ідуть дома, що далі здаються, насипаною купою жовтових деревляних кубиків, якими граються діти, а через них перекочуються хмари фабричних димів. Тільки срібляна Сена пересікає блискаючи багряним металом на сонці, це гігантське скупчення людських гнізд, звідки витикаються серед невидимих площ готичні чи інші храми палаци, арка Наполеона і т. ин.

І як стержень будівельного генія, легким зльотом біжить аж на третину верстви під хмару та сама башта Ейфеля, що й досі є навищою в світі.

Помітна велика кількість скульптури на вільному повітрі, на кожній площі, вулиці а то й будинку. Не дивно, що тут родився Роден.

Ввіз поляків-робітників, діти й любовники

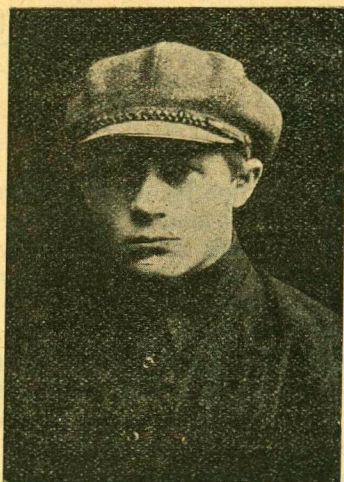
Кидається в вічі надто бєрежливе відношення до дітей. Те що немає приросту населення, утворило зовнішню прихильність до подружжя і дитини. І коли французькому урядові приходить турбуватись про ввіз поляків бідарів, для роботи в капальнях і на полях, (є кажуть навіть умова на що—річну імїґрацію не менше як 300.000) і на фабриках, то природно, що бурж. преса увесь час твердить, що діти є благословення божє. Але робітництво та й міщанство здебільша (для буржуїв тільки завода) не дуже спїшить назбирати благословенства його,—молоді жінки й чоловіки живуть головним чином як амї (амї—коханці), бо економічний стан такий, що з дітьми та й навіть з дружиною жити дуже трудно. А через те, що жіноча праця оплачується наполовину дешевше, як чоловіча, хоч і при рівних умовах, то звичайно, жінка не може, навіть працюючи, прожити, а значить, мусить собі шукати «амї», або підробляти проституцією. В таких умовах дітей не може бути, коли добрих дві третини жіноцтва Парижу займаються проституцією. Коли на одєжу заробить на посаді, то на сбїд немає, або навпаки—і проста стежка підробляти тілом. Звичайно якось і заміж виходять, але з певним стажем.

Тим жіноцтвом і поповнюються кадри повій, що труться в дансінгах, оздоблюють кафе й ресторани, щоб в тупому і безмістовному ритмічному й похабному похитуванні тіла заповняти вільний час молодих людей, яким обставини не дають розумної розваги.

В подальших нарисах ми заглибимось в побут і життя різних верстов населення.

Ейфеля... За баштою видно Трокадеро.

Грицько Косяченко.

КОМСОМОЛКА

(Поема)

і.

Село таке зп'яніле від тур-
боти.

По хатах злидні розповз-
лись, як дим.

Прийшла сьогодні пізно із
роботи

І поспішає знов

кудись іти.

Хоч на вустах у неї стигне
втома,—

Тепер вона зовсім, зовсім не та...
У клубі збори. Жвава йде розмова—
Й вона говорить,—

слухає братва.

І клуб сьогодні, щось такий веселий.

З стіни розмову слухає Ілліч...

Уперсь світанок головою в стелю

І пісня комсомольська

грузне

в ніч.

Ідуть усі. Заснуть-би хоч хвилину
До сонця встати йти на поле знов...
На сході вже ятриться сонця кров.

Гудки Гудки

Ревуть, шумлять дротами

Й думки її шумлять, як ті дроти.

Вже розпластавсь світанок над полями,—

А серце:

— На завод!..

Сьогодні в перше її кинув сум.

І думала вона,—про степ, далекі села...

Під ноги вітер,—тягне за рукав.

— Яке життя бурхливе і веселе!..

Туман на місто голову поклав.

Сьогодні зір її такий веселий,—

Вогнем пашисть з гранітових очей...

— Ех, комсомол!..

— Мої далекі села!..

А вітер коси кидає з плечей.

Шумлять дроти...

Автомобілі...

Коні...

На розі вітер кинув свій жупан.

Тріпочуть прапори, як мак, червоні.

Колонами по бруку кім'овська братва.

III.

Гудки Гудки

Ревуть, шумлять дротами.

Й думки її шумлять, як ті дроти.

На розі розпластався вітер під ногами,—

Уже знеміг по вулицях бродить.

Завод роззявив пащу—рота.

— Давай—давай.. Залізо, мідь,—поїм...

Гудок охрип,—скликає до роботи

І в мить вона в цім гамірі стоїть.

Гарчать станки, повітря—між пасами

Заліза пісня

дзвонить

чавуном.

Кричать машини:

— Бій!.. Війна з панамі!..

І пісня комсомольська

грузне

в ніч.

Ідуть усі. Заснуть-би хоч хвилину
До сонця встати йти на поле знов...
На сході вже ятриться сонця кров.

Гудки Гудки

Ревуть, шумлять дротами
Й думки її шумлять, як ті дроти.
Вже розпластавсь світанок над полями,—
А серце:

— На завод!..

А серце:

— Йди туди!..

Село, таке зп'яніле від турботи.
По хатах злидні розповзлись, як дим.
Спочить хвилинку,—й знову до роботи
— Така невтомна!..

Ну скажи ж, хто — ти?..

II.

Крилатий вітер розіп'явсь над містом.
З гарчанням, свистом рветься гнів з грудей.
На тротуар посипавсь жовтим листом
І в ніч іде безжурно — сірий день.
Шумлять дроти...

Автомобілі...

Коні...

На розі вітер кинув свій жупан.
Тріпошуть прапори, як мак, червоні.
Колонами по бруку кім'овська братва.
І вона іде крицевою ходою.
(Сьогодні секретар велів усім іти)
Пісні над містом розтиклись водою,
Шалений шум,—

Заслухався...

Затих...

Вона прийшла з степів таких дебелих.
Їй в перше слухать міста гамір, шум...
Сьогодні зір її такий веселий.

Й думки її шумлять, як ті дроти.
На розі розпластався вітер під ногами,—
Уже знеміг по вулицях бродить.
Завод роззявив пащу—рота.
— Давай — давай.. Залізо, мідь, — поїм...
Гудок охрип, — скликає до роботи
І в мить вона в цім гамірі стоїть.
Гарчать станки, повітря — між пасами
Заліза пісня

дзвонить

чавуном.

Кричать машини:

— Бій!.. Війна з панамі!..

У праці переможем їх гуртом!..

І зір її тепер такий веселий,—

Вогнем пашить з гранітових очей...

— Ех, комсомол!..

Мої далекі села!..

Спітнілі коси,—

впали

на плече.

IV.

Вона прийшла з степів таких дебелих.
Їй в перше слухать міста гамір, шум...
Сьогодні зір її такий веселий.
Сьогодні в перше її кинув сум.
І думає вона, — про степ, далекі села...
Під ноги вітер, — тягне за рукав.
— Яке життя бурхливе і веселе!..
Гукнув гудок і — в нетрах

десь

упав.

З заводу повернулася над вечір
І вчитись в клуб збирається іти...
Надувся місяць;

місту

ліг

на плечі...

— Невтомна!..

Знаю!.. Комсомолка ти!..

м. Київ
1925 лютий.

Антін Павлюк.

* * *

Люди людям
відчинять двері...
Тихе і щире слово, —
тепла печеря...
Нині ж
існують двері
тільки щоб з ночі
не приплелись химери...
Нині до серця
стежкою двері...

— Сонцеві, вітрові.

Нині вже в кожного
біла світлиця...
Людсь а родина
без ліку... велика...
До віку —
з неба криця
синя, весела
в потоках проміння
оселі...

І день
з дитиною молодиця.

* * *

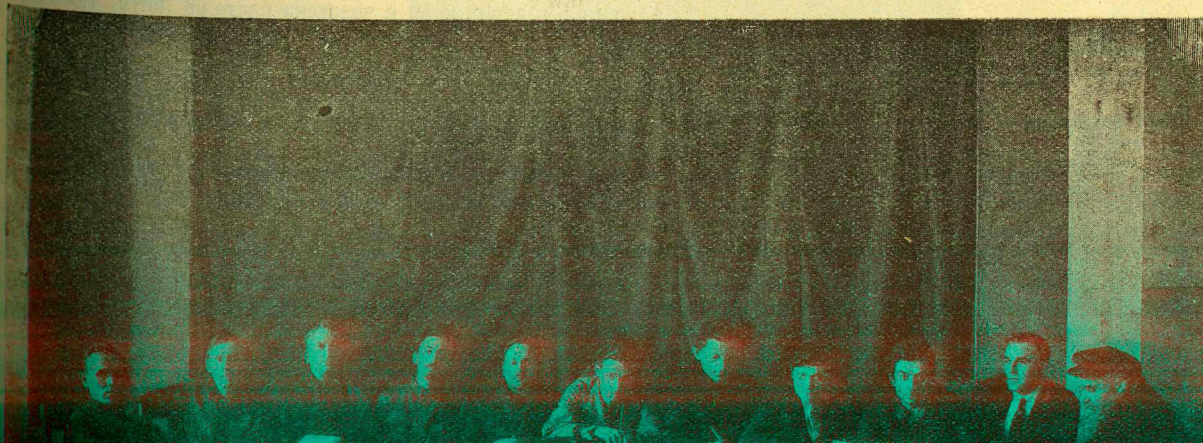
Хто не народжувався з рани
і в крої тіла не купив?
Якої ниви зілля хланне
не знало мудрого серпа?

І хто ще з вас не любить вітру,
Не любить сонця і небес?
І хто з вас, фарисей, не літає,
Не скаже це, що світ воскрес?

Будітесь! Йдіть! Сурма остання —
зворот останній і глибінь
така сліпуча в очі гляне, —
що навіть одірветься тінь.

1924.

Всеукраїнський з'їзд „Гарту“.

боти з Донбасом. Поширити роботу на селі — серед робітників цукроварень та радгоспів, розвинути роботу в найближчий час на мовах нацменшостей.

З'їздом ухвалено заходи ЦБ в справі стосунків з пролетарськими організаціями інших Радянських Республік (Білорусь, РСФРР) і Західної Європи (Франція — група „Клярте“, група „Роте-Фане“ — Німеччина, Чехія — „Руде Право“).

На з'їзді ухвалено новий статут „Гарту“, який є єдиним для всіх секторів гартіванської творчості: пролетписьменників, аматорів робітничого театру, музичності й образотворчості.

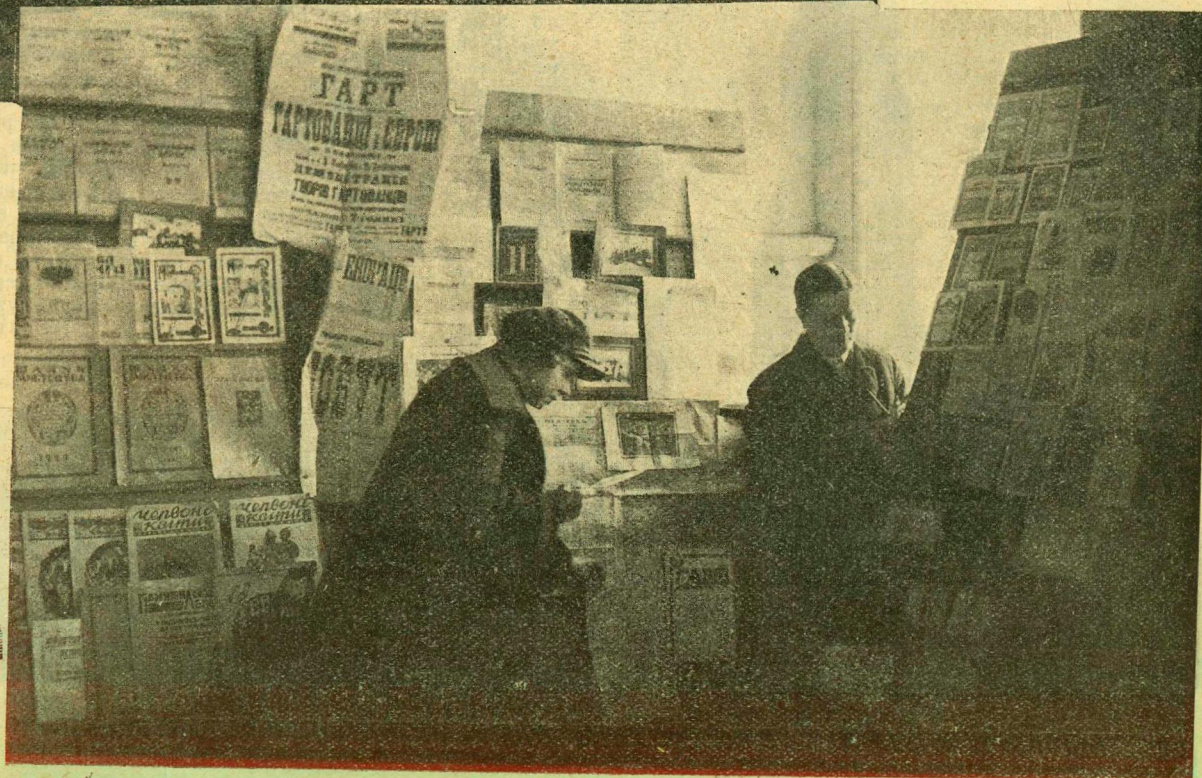
Президія З'їзду.

Зліва — Микитенко, Смоліч, Ключко, Лебединський (Москва «Вап»), Озерський (агіт-проп ЦК КП(б)У), Христовий, Гребінник, Тішка, Хвильовий, Досвітній, Коцюба.

В СЕРЕДИНІ березня в Харкові відбувся І-й Всеукраїнський з'їзд гартівських організацій — спілки пролетарських письменників «Гарт», аматорів робітничого театру, музичної й образотворчої груп.

На з'їзді було зроблено підсумки двоохрічної роботи «Гарту» на різних ділянках культурно-мистецького життя, а також намічено шляхи дальшої роботи, а саме:

Поширити масову роботу, втягнути широкі пролетарські культурно-аматорські драмгуртки, зав'язати постійний зв'язок, що до ро-

на селі — серед робітників цукроварень та радгоспів, розвинути роботу в найближчий час на мовах нацменшостей.

З'їздом ухвалено заходи ЦБ в справі стосунків з пролетарськими організаціями інших Радянських Республік (Білорусь, РСФРР) і Західньої Європи (Франція — група «Клярте», група «Роте Фане» — Німеччина, Чехія — «Руде Право»).

На з'їзді ухвалено новий статут «Гарту», який є єдиним для всіх секторів гартівської творчості: пролетписменників, аматорів робітничого театру, музичності й образотворчості.

По закінченні обрано ЦК в складі т.т. Блакитного, Гребінника, Досвітнього, Ірчана, Коваленка Б., Козицького, Коцюби, Кратка, Кулика, Лісового, Майського, Микитенка, Смоліча, Тарновського, Хвильового, Христового і Йогансена.

ВИХОР У ЗАТИШКУ.

О. Слісаренко

Гуральня гордовито, як храм, піднесла димаря до хмар і з призирством дивиться на приплесканий до землі будинок школи. Так певно дивиться жирафа з височини своєї довгої шиї на вбогу черепаху.

Школа стара й ветха. Колись вона була робітничою казармою, а як не став пан держати постійних робітників, а старий будинок казарми був придатний хіба лише на дрова, заворушилися у панській душі честолюбні наміри, здійснити які не багато коштувало.

Одним словом ціною двох сажнів трухлявих дров зажив пан слави діяча та благодійника освіти народньої.

З великою пишнотою будинку було подаровано земству на школу. З цього приводу багато було випито та з'їдено, а ще більше довелося земству витратитися на ремонт будинку.

З того часу, в пишному стилі кажучи, темне царство Бахуса проникло промінь освіти, але був він немічний та блідний і гуральня ні на крихту не збавила свого договору.

Навпаки, димар її зробився немов вищий і коли раніш не сягав до хмар, то зараз гордий вчинком свого пана, мішав свій дим з хмарами, приємно лоскочучи божі ніздри алкоголічними випарами.

Хіба могла конкурувати в такому ділі школа, навіть висунувши рекордсменом Онуфрія Петровича Лопатку? Ні! Лопатка не поступився б перед гуральнею по часті алкогольних пахоців, але пахоці його були так би мовити, призначені для земних сфер, а не для небесних.

Лопатка був учителем в цій школі з перших днів існування її. Його сивий піс на сто відсотків виправдував близьке сусідство з гуральнею, а вдавнене чоло, що гарантувало од жодних крамольних думок, було причиною призначення Лопатки за вчителя в маєток. Добродичність та богобоязненність були основними рисами Лопатчиної вдачі до революції, як же спочатку революції ці риси стали не модні, а до того ж і випити не було чого, Лопатка цілими днями гриз свою жінку, довготелезу Агафію Павлівну, обтяжену численними нащадками од 3 місяців до 15 років віку включно.

Коли од гуральні пройти через панську садибу та столітній парк—дійдеш до села Корецького. Через це й гуральня звється Корецькою.

Корецьке—глухе поліське село, в якому за сім років школу скінчило лише чотири хлопці...

Салдати революціоновані на фронтах, повертаючи до Корецького, не могли сколихнути пасивності глухого поліського села. Вони, як гарматні знаряди в болоті заглухали у нетрях трясовини.

Ходячою алегорією села був Хведь.

Хведь у будунку школи, а другий вчитель Йосип Іванович Петренко мешкав у бувшій панській конторі.

Петренко вже з рік, як прислали з центру не то з народньої управы не то з ревкому. Яка тоді була влада в маєтку—не пам'ятають.

Оселівся новий вчитель в будинку на отшибі, цілими днями лежав і читав книжки з панської бібліотеки, які лишилися нескурені через якийсь щасливий випадок.

Инколи Петренко ходив на село, инколи до нього приходили хлопці і Лопатка одразу оцінив свого колегу, як особу босяцького пошибу, з якою не варт товарищувати порядній людині.

Цей погляд на нового вчителя цілковито поділяв бувший винокур Владислав Владиславович Шпон, людина огрядна, як сорокавідерна бочка з перевернутим глечиком замість голови. У Шпона одна нога була на колодязці і що-разу грузла в землю, як винокур реготом трусив своє замальоване черево. А причин для реготу Шпон не дуже й шукав.

Майже що-вечора мешканці маєтку сходились біля школи, частували один одного тютюном власного виробу і, передавши всі новини, переходили до дебати.

Лопатка був тієї думки, що найкраще демократична республіка гетьманом, або королем на чолі, а Петренко одстоював більшовиків, але не московських, а українських. Шпон участь в дебатах приймав своєю реготом і пореґотавшись до сходу, йшов собі спати.

Маєток коло гуральні з якихось причин не було розбито підчас революції і він стояв високою мумією, загортаючи трухляві ребра в зелені саван панського парку та великого овочового саду.

Парк своїми липами заманивав невибагливих полічків перспективи нових личаків. З цього приводу Лопатка сварився:

—До чого некультурність!... це чорт зна що! одержи живцем дерев! За це розстрілювати мало!...

А дід Хведь, зрозумівши про що мова мовиться, бурчав:

—А на моє умленіє, коли в чоловіка пасталів нету, так хай дивиться на здоров'я... А помовчавши, в тоні глибокодумному додавав:

—Шкіра сильно дорога...

У школі зимою відбувалося навчання, але мляво, «як мокре горіти», бо Лопатка їздив кудись спекулювати жінчиними коточками та власними старими штанами. Ці торговельні операції і були матеріальною базою його існування.

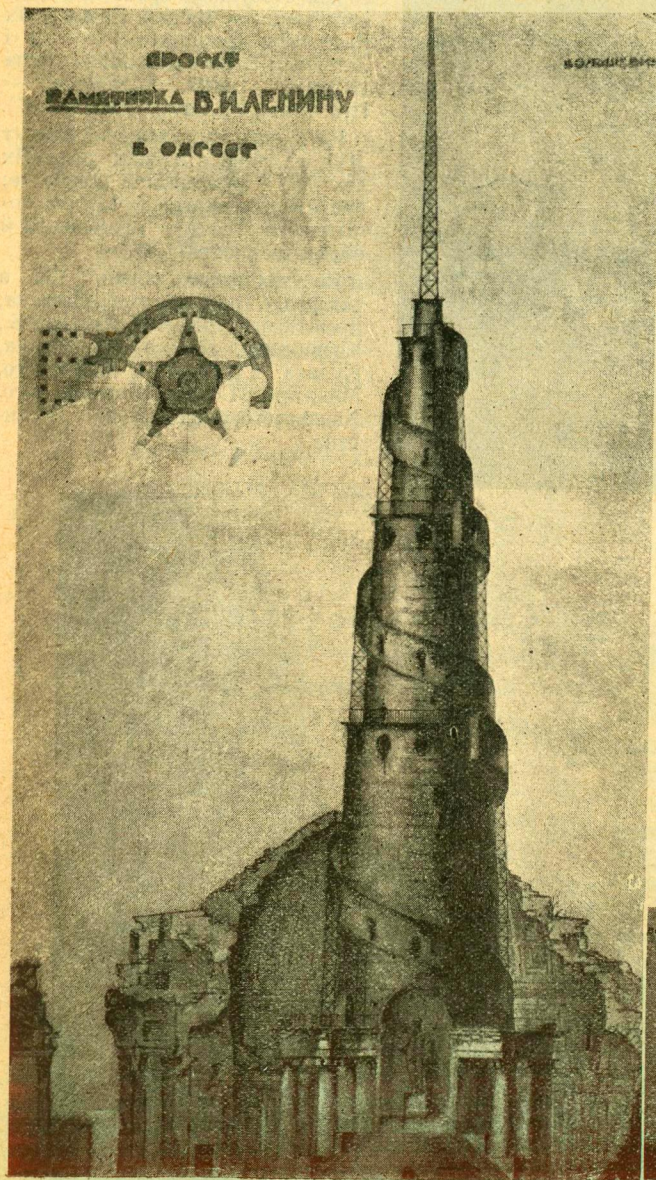
Петренко в спекулювати не було чим, проте він часто зникав днями по два, на три, прийшовши додому, купував мішок картоплі і живився нею новою одлучки.

Куди ходив, де бував Петренко, ніхто не знав, а сам він нікому про це не говорив. Шпон і Лопатка врешті прийшли до думки, що Петренко агент якоїсь партії, може навіть чекіст, приставлений доглядати за ним, тому розмовляли з ним обережно, а в суперечці, нападаючи на Петренко, хвалили існуючу владу.

Шпон нікуди не їздив, сидів дома, маючи власні корови, свині, птицю та економіку Настю, що перейшла до нього по праву спадкоємства од батька. Крім того сусідня сільська громада доручила йому доглядати будинок

Корецьке—глухе поліське село, в якому за сім років школу скінчили лише чотири хлопці....

Салдати зреволюціоновані на фронтах, повертаючи до Корецького, не могли сколихнути пасивності глухого поліського села. Вони, як гарматні

Проект памятника т. Леніну—„Більшовик“.

Ходячою алегорією села був дід Хведь глухий і підслупуватий, що за старою звичкою охороняв гуральню й школу. За працю йому нічого от вже три роки не платив але він вірив, що пан повернеться і заплатить йому одразу.

Онуфрій Петровичжив з дідом

бо Лопатка їздив кудись спекулювати жіничиними коточками та власними старими штанами. Ці торговельні операції і були матеріальною базою його існування.

Петренкові спекулювати не було чим, проте він часто зникав днів два, на три. прийшовши додому, купував мішок картоплі і живився нею новою одлущки.

Куди ходив, де бував Петренко, ніхто не знав, а сам він нікому це не говорив. Шпон і Лопатка врешті прийшли до думки, що Петренко агент якоїсь партії, може навіть чекіст, приставлений доглядати за ним тому розмовляли з ним обережно, а в суперечці, нападаючи на Петренка хвалили існуючу владу.

Шпон нікуди не їздив, сидів дома, маючи власні корови, свині, птицю та економку Настю, що перейшла до нього по праву спадкоємства од панського, а тепер громадського бугая.

Цей бугай на ім'я Нерон, був предметом шпонового закохання. І він приводили селяни своїх миршавих корівко до бугая, Шпон з задоволенням ляпав себе по череву, од сміху дригав колодяшкою і неодмінно казав:

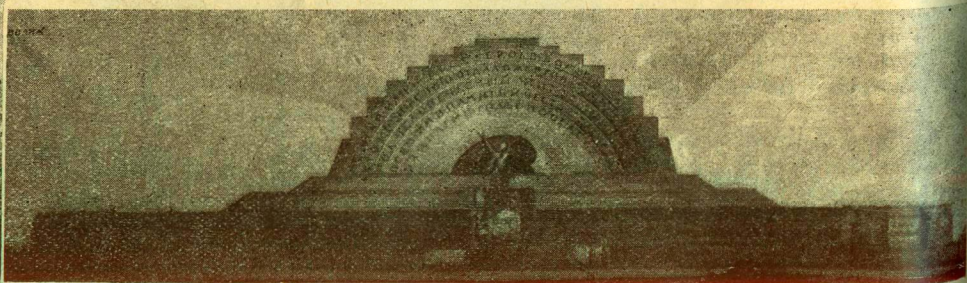
— А все-ж наше зверху! Го—го—го!...

Револуція старанно обминала впродовж трьох років і Корецьку та поліське село Корецьке. За три роки нічого не змінилося і можна було подумати, що старі порядки не розтрощено і виведено на смітник, а лише чинність їх на який час припинена.

Староста сільський Максим Тяхтій, як і три роки назад, скликав селян на сход до зборні, по неділях після обідні, пив чай у сусіднього приходського попа Михайла, а як заїздили до Корецького військові частини за підводами, Тяхтій з мальовничим адміністративним гатосом лупцював своїм „старорежимним“ костюмом односельчан, що уникали від поїздки „у підводи“. За це він мав завжди подяку військових, незалежно від політичної приналежності.

Під знаком припинення, а не руйнування старого ладу непомітно прошкандиляли три роки, а за ці три роки було дві події, що одзначали хід історії. Перша, коли ділили дві тисячі десятин панської землі. Друга, як пішли корецькі хлопці „гетьмана вигонити“ та й поробились більшовиками. Цим тільки й одзнаменувалась вся револуція якої, поправді, в Корецькому не було. а прислали її готовеньку через волю із центру...

Хлопці, пішовши на гетьмана, не повернулись, так само, як і попов Гриша, що зорганізував їх. Тільки через людей дізнався піп, що його Гриша перейшов до більшовиків. Кожної служби поминає з того часу піп „блудного раба воїна Григорія“ та молиться про „навернення на путі праведні“ його.

Проект памятника т. Леніну—„Хвиля“.

В маєтку різно ставились до подій. Лопатка мовчав і тільки збільшив порцію лайки на адресу жінки. Петренко, що весь час шептався з поповичем та хлопцями, не пішов чомусь з ними, а Шпон обережно підходив:

— А я дмав, що й ви підете... Я-б і сам пішов та нога...

— Ні, муркав Петренко, а що „ні“, не пояснював.

Потім Шпон казав Лопатці:

Не сколихнулось Корецьке і підчас денікінського наступу. Біла армія не дійшла до нього верст за п'ятьдесят і таємні мрії обережного Лопатки так і не справилися.

А в двадцятому році, як наступали поляки, Шпон стратив рівновагу. Казав Шпон Лопатці та Петренкові з таким взглядом, ніби він вів польську армію на Україну.

— Пождіть, поляки навчать, як лад встановляти. Поляки зроблять під оріх!

Лопатка піддакував, а Петренко, кусаючи вуса, буркав сердито:

— Буде й полякам те, що німцям було. Битимемо, а пір'я летитиме...

Шпонові жирні очі бігали, як роздратовані миші:

— Ви, пане Петренко, придержали-б язика, щоб не довелося прикушувати згодом! Шпон увіходив у ролі представника пануючої нації.

— Так? А хто нещодавно казав, що більшовики молоді? Га?

— Для дурнів було казано! Шпон почервонів од хвилювання.

— Ах, ти, пшаче опудало!

— Шпон стрибнув до Петренка на свій колодячній й певно упав би, коли-б його не підхопив Лопатка.

— Заспокойтесь, Владиславе Владиславовичу, охота зв'язуватись з цим хуліганом.. Плюнтьте.. Нашептував Лопатка Шпонові, ведучи його до хати.

З того часу Петренка обминали. Віч на-віч Лопатка говорив Шпонові, мрійливо підводячи очі:

— Ех, і вип'єм же ми з паном, згадавши старі добрі часи! І дозго, і нудно розповідав, хто в його роду був поляком.

— Буде це Польща, а не Україна! По Дніпро одійде під Польщу,— майже з дитячою радістю повторював Шпон.

Про Петренка не згадували.

Одного разу, як мешканці маєтку спали по обіді і тільки Лопатчик воювала з непокірливим племенем своїх синів та дочок, до гура-

льній підійшов отець Михайло і Тютій:

— Добридень Агафія Павлівно! добродично привітався отець Михайло.

— Трясця вам у печинки! Ідолова дівчора!.. чисто весь город запас-кудили...

Піп вдаре привітався:

На цей...

— А я думаю, що треба нам зустріти польсько-українське військо з корогвами-святощами, хлібом-сіллю та з дзвоном церковним, а для цього треба нам умовитись....

— Так, так! запобігливо піддакував Тютій.

Лопатка і Петренко якийсь час мовчали. Перший заговорив Лопатка, висякавши червоного носа у хустку непевного коліру.

— Воно так то так, а як після поляків знов більшовики прийдуть?

Це питання повисло на мовчанці присутніх. Петренко нахнюпив білі брови й думав. Тютій колупав костуром підлогу, а піп дивився у вікно на горобців, що безтурботно вовтузились на бузоному кущі.

— Плювать мені на поляків, я сьогодні у повстанці йду! Сердито буркнув Петренко.

Хід думок у отця Михайла, під впливом цих слів, круто змінився. А що коли цей Петренко справді більшовик... та, коли поляки не вдержаться?.. Одвівши очі од вікна, він дипломатично відступив од своєї пропозиції:

— Звичайно, панове, поляків можна булоб зустрічати з почестями за для того, щоб, вони не катували селян, але я не настоюю...

— Так, так! Хитав головою Тютій.

А я так думаю, що краще сидіти нам усім по хатах і не гіпатись!.. Це рештки не пропитоного здорового глузду взяли гору в лопатчиній голові.

Питання було вичерпано. Умовившись захищати один одного, як до чого дійдеться, нарада розійшлась.

На дворі отець Михайло, взявши під лікоть Лопатку шепотом казав:

— Ви, Онуфріє Петровичу попрохайте Шпона, щоб він замовив своє слово. Він же поляк.

Петренка на другий день в маєтку вже не було. Він пішов, захвативши свою торбу і ні з ким не попрощавшись.

Десь з північного сходу далекі гармати гепали, немов ступи обрушуючи просо. А дні проходили тривожно і по новому напружені.

Раз приніс Тютій чутку, що в десяти верстах зупинилося більшовицьке військо. Відступають. Про Петренка казав, що той був на селі й посадився з десятком корецьких хлопців на Чернечу Оболонь. Кажуть поляків будуть бити.

На обіді наступного дня прибули квартир'єри і крейдою списали батареї, ескадрони...

Шпон не виходив з хати, аж доки не прийшла пора по господарству поратись. Надів драгі штани на живу ногу, а колодянку любовно оголив, як талісман проти злого більшовицького духу...

На дворі димилися вже походні кухні. Прибув штаб і розта-

Проект памятника т. Ленину — „Сила“.

...давав, хто в його
був поляком.
— Буде це Поль-
ща, а не Україна! По
Дніпро одійде під Поль-
щу,—майже з дитячою
радістю повторював
Шпон.

Про Петренка не
згадували.

Одного разу, як
мешканці маєтку спа-
ли по обіді і тільки
Лопатиха воявала з непокірливим плем'ям своїх синів та дочок, до гура-
льни підійшов отець Михайло і Тюхтій:

— Добридень Агафія Павлівно! добродіш привітався отець Михайло.
— Трясця вам у печінки! Ідолова дітвора!.. чисто весь город запас-
кудили...

Піп вдруге привітався:

На цей раз Агафія Павлівна почула і одразу змінила роздра-
тований вираз на привітний:

— Добридень, батюшко! Ви пробачте мене, так клята дітвора
сердить, так сердить...

— На те вона й дітвора. Подав голоса Тюхтій.—Ви краще вик-
личте до нас Онуфрія Петровича.

— Та заходьте-ж до хати...

— Ні, ми тут підождемо. Ми з пап-отцем не надовго й по ділу.

Вийшов заспаний Лопатка, покликати ще Петренка і з виглядом
людей, що затіяли державну змову, пішли всі четверо до порожньої
шкільної аудиторії.

— Панове, я маю до всіх вас пильну
справу, дуже важне діло... Почав піп і за-
мовк.

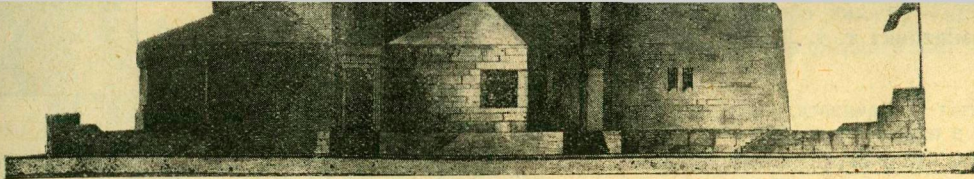
Всі очікували на даліші слова.

Прокашлявшись, піп виклав причину
своєї візити. Поляки наближаються й жор-
стоко карають не тільки більшовиків, а й
їхніх родичів. У попа син більшовик, а у
Тюхтія так само, а про Петренка й гово-
рити нема чого. Всі говорять, що він сам
більшовик. Та й про Лопатку кажуть, що
він допомагав селянам землю панську розмі-
ряти, а за це може сильно вгоріти!

— Часи такі, панове, що суду правого
не жди, якщо—розстріл... Закінчив пан-
отець свою промову з сумом у голосі.

„Через сина в динце стукає, черт при-
ватний“, думав Петренко. У відношенні по-
літичної благонадійності він був найбезна-
дійніший. Він твердо знав, що поляки його
не помилують, а тому не мав навіть охоти
вишукувати спосіб легалізуватись при поля-
ках. Тюхтій мав сина в більшовиках і дуже
тішився думкою, що не в нього одного таке
нєщастя, а навіть і в такої людини, як „ба-
тюшка“. Піп же найдужче боявся, що поля-
ки-католики будуть мати сина за причепку
до православного попа.

— Що-ж ви робить думаєте, отець
Михайло? запитав Петренко.

Проект пам'ятника т. Леніну — „Сила“.

всі двері в маєтку. Тут тобі штаб, тут тобі команда розвідки, а далі роти,
батареї, ескадрони...

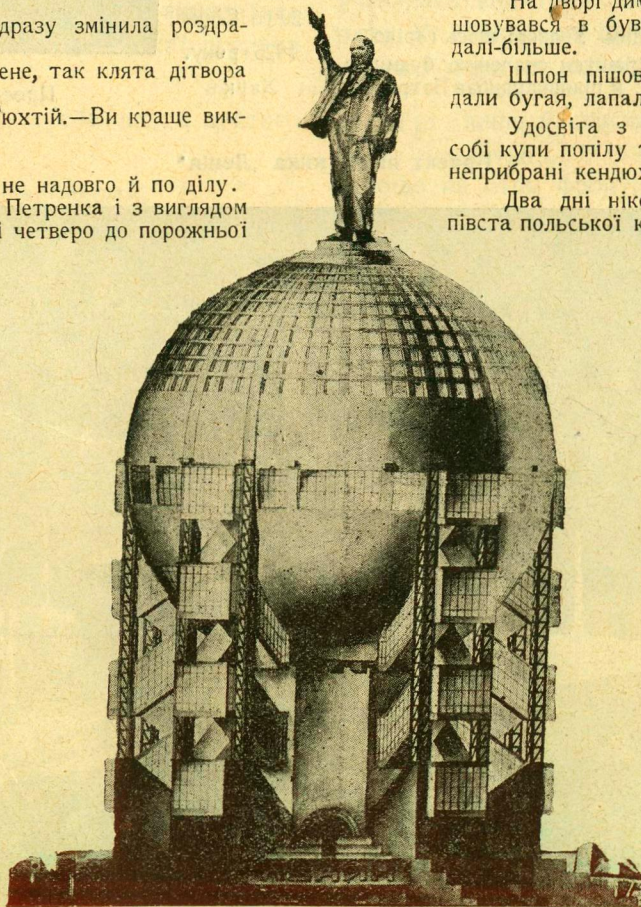
Шпон не виходив з хати, аж доки не прийшла пора по господарству
поратись. Надів драні штани на живу ногу, а колодянку любовно оголи-
в, як талісман проти злого більшовицького духу...

На дворі димилися вже походні кухні. Прибув штаб і розта-
шовувався в бувшому панському будинку... Двір оживав, що
далі-більше.

Шпон пішов напоїти Нерона. Кілька червоноармійців огля-
дали бугая, лапали його і сміялись.

Удосвіта з маєтку рушали червоні частини, лишивши по
собі купи попелу там, де стояли походні кухні, шматки соломи та
неприбрані кендюхи Нерона.

Два дні нікого не було. На третій до маєтку заскочило з
півста польської кінноти.

Проект пам'ятника т. Леніну.

...шукати преси. А дні проходили три-
можливо і по новому напруженні.

Раз приніс Тюхтій чутку, що в
десяти верстах зупинилося білшо-
вицьке військо. Відступають. Про Пет-
ренка казав, що той був на селі й по-
дався з десятком корецьких хлопців
на Чернечу Оболонь. Кажуть поляків
будуть бити.

На обіді наступного дня прибу-
ли квартир'єри і крейдою списали

Перед цим Лопатка й Шпон розмовля-
ли на ганку коло школи: розмова не одхо-
дила далеко од забитого Нерона.

— Коли-б не не нога, сам би пішов
бити цих вошопрудів!..

— Шпон за ці два дні схуд, але зараз
очікування своїх бадьорило його.

Забачивши, кіннотчиків, він побіг їм на
зустріч, але почув вигук:

— Стий, пся крєв!... і зупинився...

Офіцер під'їхав до Шпона, поперед на-
казавши підвести руки догори.

Тільки вяснивши, хто такий Шпон, і
наказавши обшукати його кишені, офіцер
дозволив опустити руки.

— А то хто? Більшовик? Вказав офі-
цер нагасем на Лопатку.

— Ні, пане, офіцере, то не більшовик.
Більшовики втікли...

— Обшукати двір!..

Шпон удостоївся частувати у своїй
господі пана капітана горілкою, прихованою
«на всякий випадок». Від'їздаючи, офіцер
стиснув руку Шпонові.

— Ви, пане, якщо, сповіщайте...

Після цієї візити проходили дні і тиж-
ні, а до маєтку ніхто не заїздив. Не з-руки
було та й не цікаво.

Але Шпон чекав, що ще хтось з „своїх“
його одвідає й дочекався.

Як цвіла вже картопля, а баклажани вилискували на сонці масними ребрами, промайнула непевна чутка:—поляків б'ють, поляки відступають. Не може того бути! Тупав Шпон колодянкою і ввечорі пішов до отця Михайла.

— Кажуть, Владиславе Владиславовичу! сумно хитав головою піп. Кажуть ще, що ваш Петренко на Чернечій Оболоні босоту збирає—проти поляків...

Отця Михайла за поляків не чіпали, так само, як і Тюхтія, що сидів тут-же.

— Люди накажуть, забаламутився народ, не знає чого йому треба.

— А в Корецькому тихо, поцікавився Шпон.

— Як на мене, то тихо, не чувати чогось такого, а от Вишнянку поляки спалили, потому коло Вирнянки у лісі двох поляків забито.... Як на мене, так не по правді це, хоч і сволоч народ...

— Я пан-отче хочу пару коней та биндюга купити, то пак, виміняти на свої корови...

— А це можна. Зараз кожен ладен коней здихатись, щоб у підводи не їздити...

До дому вертався Шпон з твердим наміром їхати в Польшу.

А чутка про відступ поляків була не дурна. Незабаром стало чути гарматні вибухи і з боку Дніпра і з півдня.

Шпон спішно ліквідував своє господарство. Пара коней і новий віз стояли в сараї там, де були раніш корови та свині.

Над вечір одного дня, як збирався вже Шпон виїздити, чути стало у маєтку рушничну та кулеметну стрілянину, а вночі пройшли повз маєток польські частини.

Шпон не спав цілу ніч, а ледви на світ позначилося, навантажена хура з двома людськими постатями вирушила з панського двору.

Лопатка прокинувся рано. За маєтком чітко стукотів кулемет.

— Гашко, буди дітей та веди но швидче до льоху! Гукав він жінці, а сам похапцем одягався.

Не встигли схватись, як над парком вибухнув гарматний набій, потім другий, третій...

Кулемет замовк, а згорблені жахом постаті польських солдат перебігли в яр на протилежний бік маєтку.

У вохкому льохові Лопатчина сім'я збилася у найдавший куток і за кожним вибухом кричали діти, а Лопатка хрестився й втягував голову в плани.

Одна нога його була без чобота, обмотана полотняним рушником, черв'який просякла кров.

Лопатка, блідий од жаху похапцем заносив лахи до школи. Сизий йому зблід, немов намазаний крейдою. Жінка й старші діти допомагали йому.

Забачивши Петренка, Лопатка поставив мішка на землю:

— Що це у вас з ногою?

— Трохи поляки у лісі подряпали... та й болить же клята! Скривив він і сів на мішка.

— А Шпон поїхав. Не знаючи, що казати, промовив Лопатка.

Петренко з легенькою посмішкою подивився на нього:

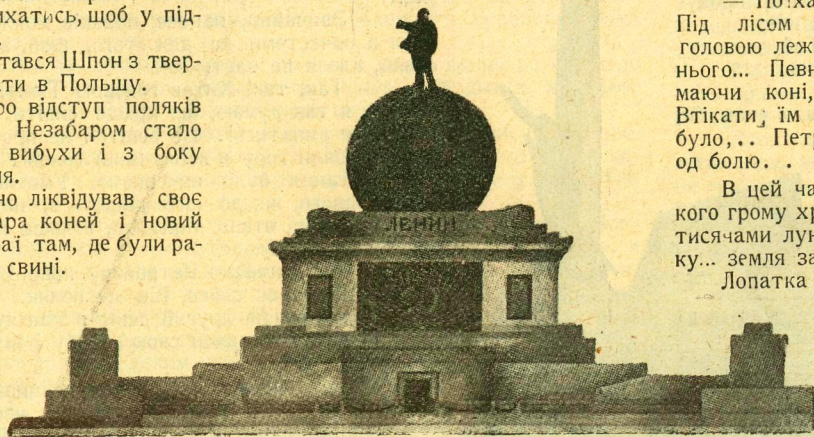
— Поїхав та не далеко. Під лісом з простріленою головою лежить... лахи коло нього... Певно, поляки, однімаючи коні, пристрілили... Втікати їм швидко треба було, ... Петренко скривився од болю.

В цей час вибух близького грому хряснув і розлігся тисячами лун у вохкому парку... земля задрігала...

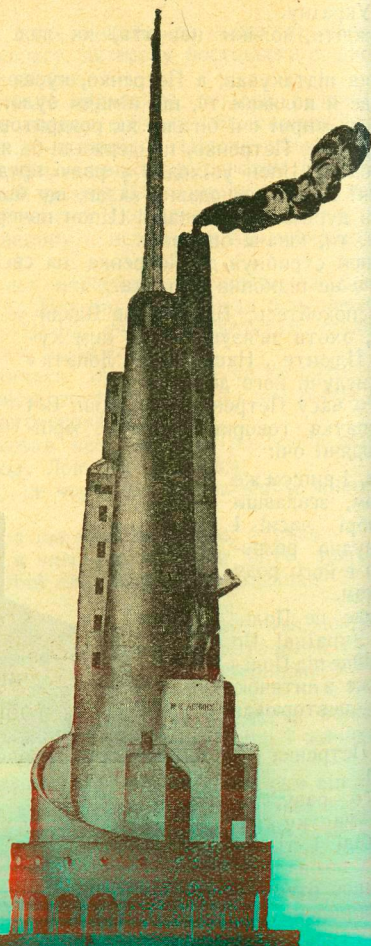
Лопатка од жаху впав на землю, а Петренко, забувши про ранену ногу, підскачів з мішка.

Над гуральню піднялася хмара попілу й диму. Димар спаленої гуральні звалився у яр.

Коли спала курява, перевів Петренко очі на школу. Вона стала, ніби вища, а перекошені вікна її гордовито дивилися через руїну в далечинь полів.

Проект пам'ятника т. т. Леніну — „Партієць“.

стрілянину, а
вночі пройшли
повз маєток по-
льські частини.

Проект пам'ятника т. т. Леніну — „Партієць“.

Шпон не спав цілу ніч, а ледви на світ позначилося, навантажена хура з двома людськими постатями вирушила з панського двору.

Лопатка прокинувся рано. За маєтком чітко стукотів кулемет.

— Гашко, буди дітей та веди но швидче до льоху! Гукав він жінці, а сам похапцем одягався.

Не встигли сховатись, як над парком вибухнув гарматний набій, потім другий, третій...

Кулемет замовк, а згорблені жахом постаті польських салдат перебігали в яр на протилежний бік маєтку.

У вохкому льохові Лопатчина сім'я збилась у найдавший куток і за кожним вибухом кричали діти, а Лопатка хрестився й втягував голову в плечі.

Незабаром у отвір дверей помітив Лопатка дим. У дворі щось горіло.

Як пройшли вже лави червоних і дотлівали рештки спалених будинків та гуральні, до маєтку спираючись на рушницю, и пришкандибав Петренко.

Гад гуральню піднялася хмара попелу й

диму. Димар спаленої гуральні звалився у яр.

Коли спала курява, перевів Петренко очі на школу. Вона стала, ніби вища, а перекошені вікна її гордовито дивилися через руїну в далечінь полів.

20-го Січня

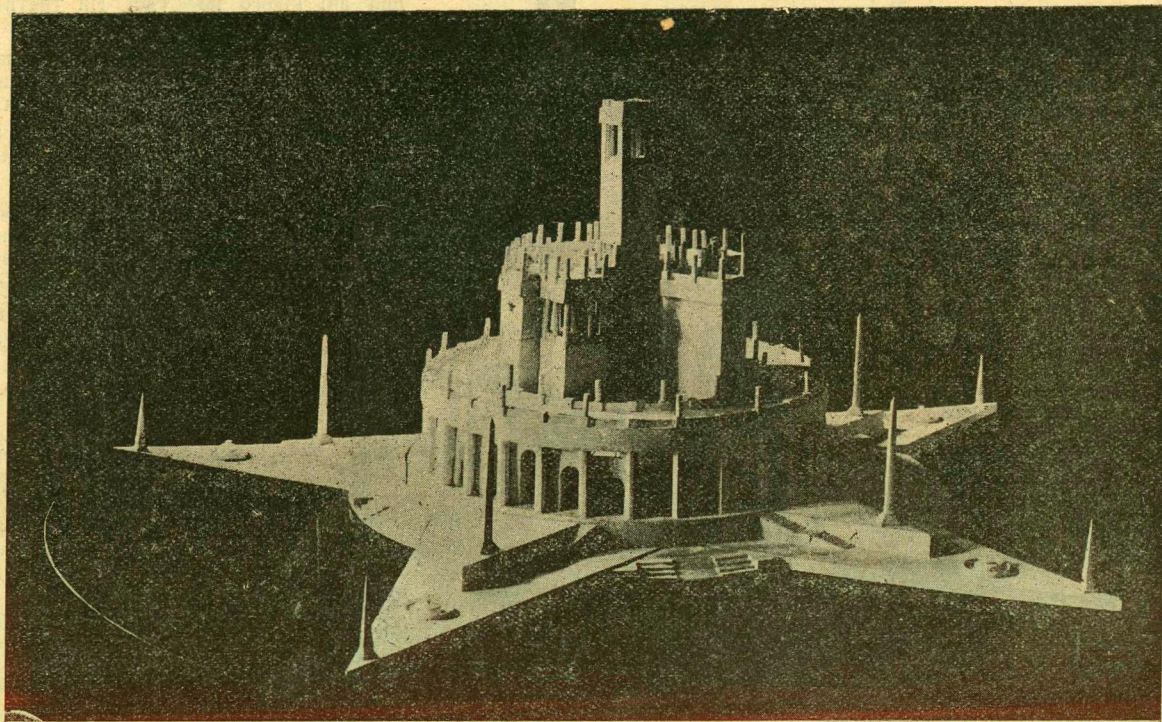
1925 року.

Харків

Проект пам'ятника т. Леніну — „Труд“

Проект пам'ятника „Ленін“

Всі проекти пам'ятників було виставлено на Одеській виставці.

САТИРА І ГУМОР

В л а з н і

(з натури)

— Шпарко!

Шумлять душі, шумлять кранти з холодною й гарячою водою...

В пасмах м'якої пари швendraють голі постаті і товсті, худі, довгі, присадкуваті—всякі.

— Постаті соплять, стогнуть, хукають, окають-окають. Не з болю, звичайно, а від повного, можна сказати, задоволення.

— Миються республіканці...

— Старенький худорляво-драбинчастий банщик Тихон „прізводіть“—як він любить говорити—«усякія системи» над черговим клієнтом.

— Клієнт—товстий, опукуватий суб'єкт лежить на мурмуровій лаві, й сопе, як ковальський міх...

— «Давненько ви не бували в нас, Сило Степанович,—каже Тихон, намілюючи клієнтові боки,—давнінько, років, мабуть, з чотири не заглядали... А в нас,—бачите—який поварот у курсі політики проїздойшов—настоящая тобі матімірхвоза...

— Не ті часи, не ті—що й говорити—не 20-ий годочок... Тоді бувало, коли пригадуєте, Сило Степан., щоб дістати такого задоволення без аршинного мандату і не думай, і не гадай!.. А тепер—прося покорно: за карбованець, а коли ти профсоюз-ной член—за 85 коп. і парся досхоchu... Це як у купе, а котора публіка низко-розрядного достоїнства—можна й дешевше... Да! А порядки які були, сором: холод, брудоти, в парній ніяких хаунацій; коли благородному чоловікові по програмі випаригись треба

какой території обертаться... От і виходить, з якого боку точки на тую політику глянеш, воно, конешно, хорошо, коли тебе миють, а з другого боку... Обедно!..

Принципально—обедно! Типоміркуй: республіка—Слободная, і професія твоя—Слободная, а жити тобі не зовсім Слободно...—однословно, какаєся—то непонятная «квипроква»...

Остання репліка примусила мене голосно засміятися. Сила опасливо озирнувся і, побачивши мене, почав щось тихо говорити Тихонові... Розібрав я лише: „необережність,... Чорт... ще чого доброго з тих... з „смічкістів“, бач „гліста какає-худосочная“... Я одійшов, щоб не «смуцать» Сили. Вздогін чув лише спокійний козлітон Тихона. А хто його знає, бо по голому чоловікові ніякого хвакту—крім голого—опреділить невозможно, бо всі мандати в роздягальні залишаються...

Маленький, кругленький чоловічок полюсував віником високу, лису фігуру, по худій спині і солоденьким тенорком торохкотів... „Я, дорогой мій Василь Дмитрович, хожу сюди кожної суботи, бо без гігієни жити не можу... Мене ще покійниця мамаша з малечку до гігієни привчала, побивши на мені на цурпалки не одного віника... Та й ревматизма моя жестокая того потрібує, а страждаю я на неї—проклятушу—давно... Як ученилась анахтема ще при царськом гноті і не пускайть—хоч

— «Давненько ви не бували в нас, Сило Степанович,—каже Тихон, намілюючи клієнтові боки,—давненько, років, мабуть, з чотири не заглядали... А в нас,—бачите—який поворот у курсі політики пройшов—наяснiла тобi матiмiрхвоза...

— Не тi часи, не тi—що й говорити—не 20-ий годочок... Тодi бувало, коли пригадуєте, Сило Степан., щоб дiстати такого вдовољства без аршинного мандату i не думай, i не гадай!.. А тепер—прошу покорно: за карбованець, а коли ти профсоюзної член—за 85 коп. i парся досхочу... Це як у купе, а котура публіка нiзко-розрядного достоїнства—можна й дешевше... Да! А порядки якi були, сором: холод, брудоти, в парній нiяких хвункцiй; коли благородному чоловiку по програмi випаригись треба—хоч плач... Однословно, картина класическої розрухи капіталу...

— Повернiться бочком, будь ласка, треба ще й з етого флангу систему призвести...

Сила повертається своїм величезним «бочком».

— Так що скажете, Сило Степановичу, про наше заведе-нiе? Мабуть, у двацятomu році й в думцi не держали, як можна з хлiва таку реставрацiю ремонту призвести? А совеская власть докazuje, як пара пустяков...

— Все це так—шимрiть Сила—усьо воно, конешно, хо-рошо i даже вдiвительно, а Совеская власть, безсловно, в чистотi понятiя iмеiть i як би скрозь така полiтика—кращої й бажати не треба... Але, яка користь, Тихоне Радивоновичу, в етой чистотi, коли душа твоя не має спокою, раз ти, при-мiром кажучи, по профсоюзної лiнiї свободное лице... Ну, от скажимо,—я... Ти мене запитав, чому я до вас довго не заходив

А причина тому, братець ти мой, дуже проста й понятли-вая... Сопричислений я, гулубчику, до слободного алiменту i по цiй професiї допомагаю правительству рiзні кампанiї проводить... Без мене неодна кампанiя не обходиться. От i тепер—три днi як з Допру брав участь у „злостнонеплательщицкой“. А мало тих кампанiй за революцiю було! Заложницька, виземительна, подоходно-преiмущественная... I нiчого, голубе, не вдiеш, так прикрутили, що прийдеться лицом до села або до другої

чоловiковi нiякого хвату кримiнального спредiяти неможливо, бо всi мандати в роздягальнi залишаються...

Маленький, кругленький чоловiчок полюсував вiником висо-ку, лису фiгуру, по худiй спинi i солоденьким тенорком торохкотiв... „Я, дорогий мiй Василь Дмитрович, хожу сюди кожної суботи, бо без гiгiєни жити не можу... Мене ще покiй-ниця мамаша з маличку до гiгiєни привчали, побивши на менi на цурпалки не одного вiника... Та й ревматизма моя жестокая того потребує, а страждаю я на неї—прокляту—давно... Як ученилась анахтема ще при царськом гнiотi i не пускаiть—хоч плач! У Харковi за цей час 14 властьов змiнилось, а вона, як засiла i нема на неї нiякої революцiї...

Тут лише й спасаюсь... Парок—то для ревматизми перве-ющее средство... I, благодаренiе богovi й Совеской властi, хорошо на етом фронтi стало... Лазня, вона хоч i комунхозная, а усьо тут пунктуально содействуiть, а в парній ще й не всяка комплекцiя витримати може, ви самi побачите, Василю Дмитро-вичу...

Минулої суботи я тут парився з приятелем своїм Сергiєм iвановичом, так його, знаєте, апокаліпсической удар ударив... Карети швидкої допомоги викликали... Правда Сергiй iванович, незвичайного корпусу чолов'яга i вагу він, як по старшiй системi—на пуди—пудiв до 8-ми добирає, а на рiзні там кiлометри може й бiльш—хто його знає, а все ж таки... Ви, здається, гоговi, Василь Дмитрович, так пiдемо паритись, Господи благослови...

Я пішов в роздягальню. Уже одягнутий Сила Степанович прощавсь з Тихоном i говорив: хоч по вашому, по Совескому, чайовi i есть «трудящой позор», але не можу я без етого... На, вiзьми... А що, як та „гліста“ ще миється?

— Миється, миється, Сила Степанович, покорно вас благо-дарю—миється...

„Гліста“ одягалась.

В. Чечвянський.

Зборочний цех.

Завод ім. т. Петровського

Там де кінчається місто біля великого шляху та розм'ялених чайних і жвавого селянського торгу по заїзжих дворах—простягалось де-кільки корпусів колишнього заводу—зараз там виробництво перших радянських велосипедів—завод імени Петровського.

УКРАЇНСЬКИЙ

Робітники зустрічають нас привітно—кожен поспішає зфотографуватись біля цього станка.

Крицевий кінь

„Кінь з криці“—стрункий, міцний з етикеткою „Лейтнер“ на стегні, конкурс з найкращими зразками закордонної конструкції. Складається він з 350 частин. Всі вони старанно шліфуються, штампуються, обточуються, разять око своїм блиском...

В механічному цехові

В горі грюкотить... миготять паси... розтягають, штампують, фрезерують десятки тисяч велочастин у день...

Обличчя уважно схилені над станками...

— Ось подивіться, звертається до нас молодий робітник, що держить гарнісінький блискучий втулок,—так народжується найголовніша частина велосипеда—втулок передачі.

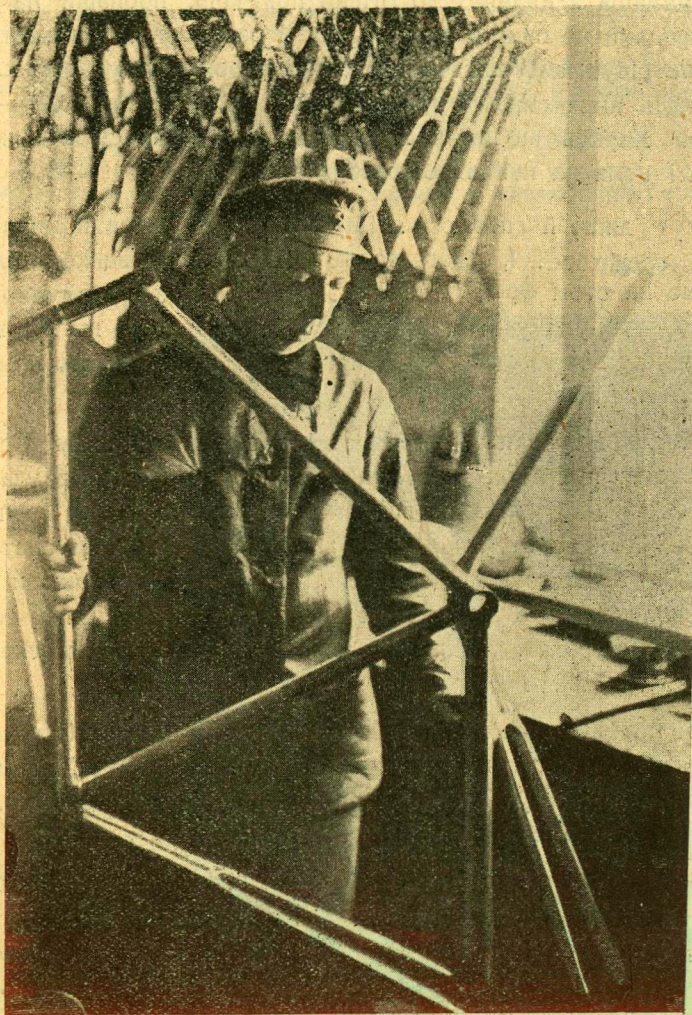
Грюкає й пирскає автомат.

Величезна «болванка» декільки сажнів довжиною, раптом влітає в роззявлену пащу; помалу відсовується барабан, механічно перекидається і врізується гострим свердлом в одний шмат.

Через дві-три хвилини до наших ніг падає новий втулок. Робітник нахилившись жонглюючи, показує його на...

Завод ім. т. Петровського

Там де кінчається місто біля великого шляху та розмальованих чайних і жвавого селянського торгу по заїзжих дворах—простягалось де-кільки корпусів колишнього заводу—зараз там виробництво перших радянських велосипедів—завод імені Петровського.

Лагодять раму.

станками...
— Ось подивіться, звертається до нас молодий робітник, що держить гарнісінький блискучий втулок,—так народжується найголовніша частина велосипеда—втулок передачі.

Грюкає й пирскає автомат.

Величезна «болванка» декілька сажнів довжиною, раптом влітає в роззявлену пащу; помалу відсовується барабан, нічно перекидається і врізується гострим свердлом в заний шмат.

Через де-кілька хвилин до наших ніг падає новий втулок.

Робітник нахилиється жонглюючи, показує його і кидає в кошика.

В механічному цехові — перший етап; виготовляється шість дрібних частин.

Крізь вогонь і воду

З суцільних крицевих цівок тут виникає кістяк велосипеда. Але він раніш ніж покриється блискучим лаком і попаде в зборочний цех,—повинен пройти крізь «вогонь та воду» інших виробничих процесів. Його перепускають крізь автогенну зварку, далі йде пайка «каретки» і купання в розтопленій олії.

А робиться це так: в гірло паяльної печі вставляється рямка—рідке золото мідної маси просякує всі щілини й нерівності. Рямку стріпають і пускають в гарячий сірчано-кислий купіль для знищення нагару. Коли все це пророблено—рямка готова для зовнішньої обробки.

„Чистка“

Щітки для велочастин дуже схожі на механічні щітки для чистки. Чобіт особливо цінні тут щітки—валки з морської трави, опудала натираються величезним оливцем з якогось червоного ватого місива. Цим «кремом» за допомогою механічної щітки валка чиститься рямка.

Нікелювання

Нікелюванням закінчується обробка дрібних зовнішніх частин.

Робітники метушаться, гуртуються навколо «ванни».

Ось чорне стерно поринає в купіль... в той же час з ясної поверхні розчину дивиться на нас яскраво-біле обіддя і зубчате колесо «передачі»...

Вони вже скупались і через де-кілька хвилин готові до задачі.

Робітник ласкаво проводить рукою по дзеркальному обідді, бере перед очі, заглядає наче в дзеркало.

Поруч додатковий цех, де фабрікують рями й вилка; наводять лак, підводять на рями червоненькими смужками з боків, — і корпус готовий.

Зборка по форду

Через заводські службові будівлі й двір йдемо в зборочний цех.

Зверху — верстат (німецький — довгий стіл) — кінця йому не видно. Жвавий комсомолец сміючись веде нас туди, де починається зборка; йому дивно що в нас очі розбігаються...

Перед нашими очима перший робітник бере частину і додає гвинтик; зібране передає тому, що стоїть поруч; той додає свою частину і передає третьому; третій з'єднує зібране з рямом і передає четвертому і т. д.

А тим часом доставляються все нові й нові частини зроблені в попередніх цехах.

Все помешкання зборочного цеху завішано, заставлено блискучими вело-частинани, що різють око...

Коли ми збираємось залишати завод перед нами раптом виростають тільки що зібрані новенькі машини.

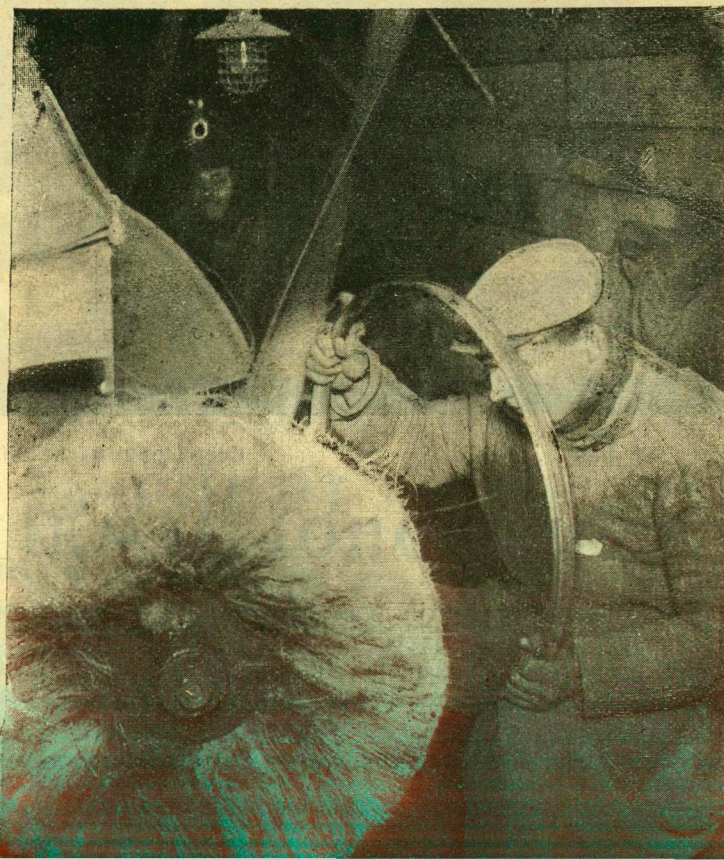
Вони стоять, як військо, що кожну хвилину готове до відправки в головну комору та роздрібні крамниці.

«Прийде весна», — каже головний інженір, — «підсушить сонечко вохку землю і робітники всіх куточків України зарядять велосипедними спицями... Ми всіма засобами дбаємо, щоб подешевити собівартість машини і зробити нам велосипед приступним перш за все робітникамі.

Час добрий.

М. Савелов.

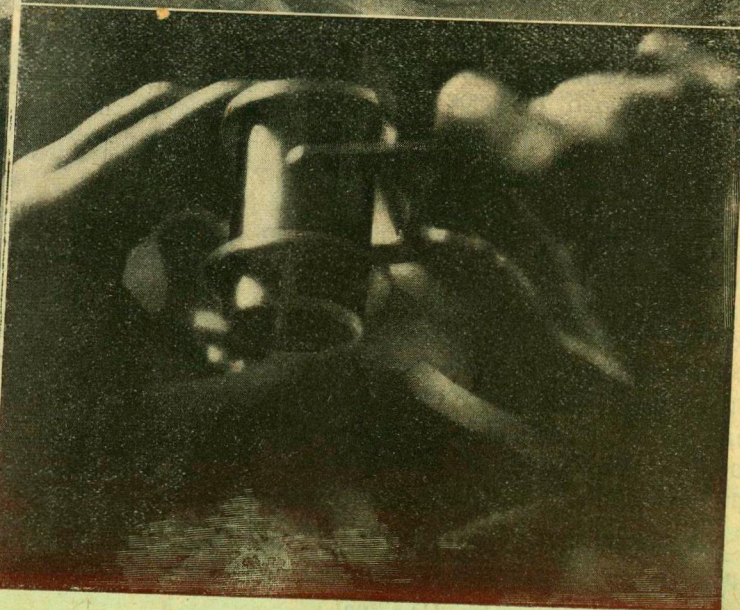
За роботою

лені в пом...
Все помешкання зборочного цеху завішано, заставлено блискучими вело-частинани, що ріжуть око...

Коли ми збираємось залишати завод перед нами раптом виростають тільки що зібрані новенькі машини.

Вони стоять, як військо, що кожну хвилину готове до відправки в головну комору та роздрібні крамниці.

Зверху — чистка обіддя, нижче — обточення втулки, ліворуч — шліфування „вилки“.

Свердловці на лекції.

З ЧЕРВОНОЇ ЗЕМЛІ

У Свердловці студентів дуже багато. І українське земляцтво чоловіка 200 розпливається в величезному потоці молоді. З Червоних земель Харківщини, Полтавщини, Київщини, Катеринославщини прийшли сюди до Москви вчитися. І учаться довго, западливо більш 4-х років. І після Свердловки розходяться по величезному СРСР.

Українське земляцтво, склавшись у гурток 21-го року, обрало зпоміж себе бюро. Секретар бюро Явтушенко — донецький шахтар. На копальнях у Горлівському районі Явтушенко з 13-ти років провчився в тяжкій школі

В лабораторії.

Знання — вже в Свердловці, в кабінетах для студійованих. До кабінетів люде поприходили з копалень та заводів... До правничого кабінету, до природничого кабінету. Учаться с Керовник дає тільки завдання. І потім консультація при уні ситетських кабінетах цінує цю роботу.

У кабінетах — різні віком люде, але роблять ці люде діло: шлифують свою класову свідомість. Багато з комуністичних українців раніш і ніколи й не думали, що так швидко настане для них час такого корисного навчання. Вони ко

Але трапляється таке, де-які губерні запізняються псилати гроші, тоді всі гроші, є в касі, розподіляються рі між усіма земляками.

Культурну роботу земляцтво провадить у центральному українському клубі ім. Шевченка на Тверській.

— Мало нової літератури в клубі! Мало жвавости в роботі кажуть земляки. Але ми раз ошуємо своїх керовників. По симо Харків — посилайте книжки, але поки що книжок надходить дуже мало.

Проте, в клубі були вже спуті, лекції, доповіді, був на честь Шевченка.

3 ЧЕРВОНОЇ ЗЕМЛІ

В лабораторії.

У Свердловці студентів дуже багато. І українське земляцтво чоловіка 200 розпливається в величезному потоці молоді. З Червоних земель Харківщини, Полтавщини, Київщини, Катеринославщини прийшли сюди до Москви вчитися. І учаться довго, запопадливо більш 4-х років. І після Свердловки розходяться по величезному СРСР.

Українське земляцтво, склавшись у гурток 21-го року, обрало зпоміж себе бюро. Секретар бюро Явтушенко—донецький шахтар. На копальнях у Горлівському районі Явтушенко з 13-ти років провчився в тяжкій школі від „загребщика“ у шахтах до токаря по металу. Коли Явтушкові минуло 24 роки, він покинув шахтарське кайло, і взяв до рук „капітал“.

Явтушенко—сухорлявий, молодий... на обличчі його лягла вугляна смага, що й змити неможна. Зібралися ми до купи в земляцтві для одного завдання: провадити комунізм серед усіх народностей.

Бюро йде до цього через культуру. Культурний розвиток земляцтва основа роботи бюро. Крім цього бюро регулює матеріальний побут земляцтва.

З України припливають до каси бюро гроші. Це стипендіятські гроші. Кожна губернія посилає стипендію за свого вихованця. Зараз Раднарком України підвищив стипендію з 10-ти карб. до 20 карб. на місяць. Коли надходять гроші, по величезних аудиторіях Свердловки, ходить уповноважений з аркушом паперу.

Стипендіят, розкладаючи кредитки, в голос розподіляє їх:

— Це — на книгу. Це — на театр. Оце — на чай і цукор.

Зрання—вже в Свердловці, в кабінетах для студіювання. До кабінетів люде поприходили з копалень та заводів... до правничого кабінету, до природничого кабінету. Учаться Керовник дає тільки завдання. І потім консультація при університетських кабінетах цінує цю роботу.

У кабінетах—ріжні віком люде, але роблять ці люде діло: шлифують свою класову свідомість. Багато з комуністських українців раніш і ніколи й не думали, що так швидко настане для них час такого корисного навчання. Вони колись нудилися по царських тюремних казематах. Минали їх літа, минали їх весни. А навколо було заржавіле життя.

Гордієнкові 41 рок. На обличчі його лягли вже перші зморшки, а очі молоді та веселі. Чоло високе, вдумливе.

Коли над Україною в 1917 році прогриміла вселюдна революційна буря, Гордієнко потрапив до шовіністичних українських гуртків, а до більшовицької партії.

Через те, що Гордієнко в 1917 році працював на Миколі Гордієнко судобудівельному факультеті, то бачив він поруч себе та інших, як і він робітників, голодомшених царською неволею. І зрозумів Гордієнко, що справа по всіх країнах на цілім світі є тільки одно лихо—капіталізм. І від цього лиха страждає весь світ—українець, росіянин, поляк.

У Свердловці, в кабінетах Гордієнко перегортає теперешні книжки, списує олівцем зшитки. У кабінетах очі Гордієнкові як завжди ясніють від роботи.

Зверху—українці—свердловці за роботою. Нижче—в столовій

у перерві між навчанням Гордієнко сказав мені:

— У червні кінець моїй науці. Поїду на заводи пропагандувати, а куди поїду однаково. Як ЦК партії скаже, так і буде.

Гордієнко був за військпома дивізії, був у Харкові за члена військово-революційного трибуналу збройних сил України, а зараз—Свердловець, комуністичний школяр.

* * *

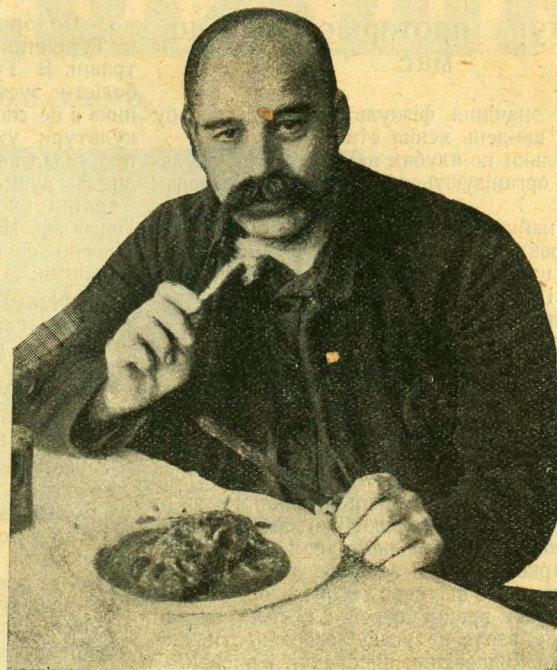
Кравець Волошенко. Йому 39 років. В минулому він пройшов таку ж путь, як і Гордієнко: зазнав нелегального життя, був при війську, сидів у Петропавлівській фортеці. А тепер у руці Волошенка грубий том „Капіталу“.

На літніх канікулах комвузівці відпочивають мало.

Влітку багато українського земляцтва їхало на Вкраїну до шахт на заводи. Їхали вони на Лівобережжя, до Донбасу, спустилися в глибокі шахти, багато—у ті шахти, де раніш самі колупали кайлом вугілля. Тепер у цих шахтах комвузівці влаштовували доповіді, провадили періодичні розмови з шахтарями.

У Свердловці були вже випуски комвузівців українців. Вони пішли на робо.у до губрадпрофів, до Пур'у, зробились секретарями кустових комітетів.

Давид Хаїт.

Свердловець за обідом.

ФІЗКУЛЬТУРА та СПОРТ

Гримаси буржуазного спорту

Фізкультурі—як певному способі фізичного оздоровлення трудящих—у нас в СРСР присвячується багато уваги і державою і радянським суспільством.

По всьому Радянському Союзу, в губерніях і округах

Там розважається «золота» молодь. Фізкультури, як її розуміємо ми, там і не чути. Там панує спорт—спорт, що розвиває славолюбство, рекордсменство і звірячі інстинкти; там спорт—забавка. Одні, дужчі фізично, задовольняються матчами боксу, грою «регбі», де вони ніякими засобами не гребують, щоб тільки перемогти.

Інші марно тратають своє здоров'я, беручи участь в найнедоладніших змаганнях, або точніше мурдваннях, сподіваючись одержати за приз золоте брязкальце побачити свого портрета в будь-якому

ФІЗКУЛЬТУРА та СПОРТ

Гримаси буржуазного спорту

Службовці Наркомвнуторгу роблять гімнастику.

Фізкультурі—як певному способі фізичного оздоровлення трудящих—у нас в СРСР присвячується багато уваги і державою і радянським суспільством.

По всьому Радянському Союзу, в губерніяльних і округових центрах працюють Ради Фізичної Культури, що керують фізкультурою по школах, гуртках, клубах, Червоній Армії. Справа важлива, серйозна...

А погляньмо, що робиться в цьому напрямку закордоном. Є там величезні стадіони і розкішні клуби, але всі вони—для послуг буржуазії—робітник туди не потрапить.

Там розважається «золота» молодь. Фізкультури, як її розуміємо ми, там і не чути. Там панує спорт—спорт, що розвиває славолюбство, рекордсменство і звірячі інстинкти; там спорт—забавка. Одні, дужчі фізично, задовольняються матчами боксу, грою «регбі», де вони ніякими засобами не гребують, щоб тільки перемогти.

Інші марно тратають своє здоров'я, беручи участь в найнедоладніших змаганнях, або точніше мордуваннях, сподіваючись одержати за приз золоте брязкальце побачити свого портрета в будь-якому журналі.

Хіба не дикими для нас здаються шостиденні велосипедні гонки, в яких спортсмени борються зі своїм супротивником до остаточної перемоги? А «традиційні» перегони в плаванні через Сену в Парижі, на перший день різдвя, коли крижана вода сковує усі ріки. Але не тільки чоловіки захоплюються «спортом»—жінки і ті не хочуть відстати от чоловіків, і беруться за всякий спорт, не зважаючи на те, що це шкодить їм. Жінки грають в «регбі», у футбол, беруть участь в перегонах велосипедом, в плаванні, що виснажує їх, і т. ін.

Навіть дітей допускають до всього цього. Буржуазія здегенерована, має задоволення, як глядача, з успіхів своїх божків, і вигадує де-далі все нові розваги, щоб якось розвіяти нудьгу.

Справоздання про перегони собак, кішок, свиней і т. д. часто трапляються в закордонних журналах і свиня якогось лорда Бренфельда, що одержала один приз, стає всім відомою, її портрети навіть містять в «жовтеньких» журналах.

Нещодавно за кордоном влаштовано було «оригінальне» змагання. На швидкість бігали... матері штовхаючи поперед себе «коляску» з дитиною. Це була подія, про яку галасувала вся преса. Вона ж і зазначала, що де-які матері після цього серйозно похворіли. Та ж доля була з багатьма дітьми.

Нарешті, останніми часами появились такі «типи спорту», як бокс з зав'язаними очима, футбол на мотоциклетах, перегони на автомобілях по кризі, їзда в повозках, що їх везуть собаки плавання в мілкій воді,—на канаті за конем і багато іншого.

Ось чому буває там великий збір, що інколи доходять до кількох сот тисяч доларів.

Отакий буржуазний спорт.

Гра в футбол на мотоциклетах.

Фізкультура проторює шлях до мас

Величезне значіння фізкультури, як способу оздоровлення, що-день ясніш стає масам.

Де-не-де тільки по клубах нема гуртка фізкультури. Гуртки організуються і при багатьох заводах та фабріках.

Робітники найуперіть усвідомили, що треба дбати про своє здоров'я.

Відстав у цьому напрямку радянський службовець. Однак, і тут перші кроки ми маємо. І через те, що вони перші—особливо цінні.

Зовсім недавно співробітники Українського Курортного Управління постановили після закінчення службових обов'язків 15 хвилин віддавати на гімнастику.

Ці гімнастичні справи відбуваються регулярно і керує ними свій же співробітник—досвідчений педагог фізкультури.

Вправи підбираються спеціальні, вони мають на меті усунути шкідливі наслідки конторської праці.

За першою «ластівкою» незабаром прилетіла й друга. І в Наркомвнуторзі знайшовся серед службовців інструктор. За'агітував молодь, організував гурток і почались вранці перед службою вправи.

Тут тільки взято на увагу особливості конторської праці. Відповідно підібраний і вправи.

Початок уже є. Тепер черга за іншими установами.

Хроніка.

— Світова Робітнича Спартакіяда відбудеться 1926 року в СРСР і організує її Червоний Спортивний Інтернаціонал. Попередні—на півфінальні змагання відбудуться у серпні в Москві, Харкові, Києві, Донбасі, Іваново-Вознесенську і Ленінграді. Фінальні змагання з участю робітничих організацій в Німеччині, Фінляндії, Франції, Норвегії й інших країнах, де існує робітничий спортивний рух,—відбудуться на початку вересня в Ленінграді, а коли до цього часу цілком обладвано буде Всеукраїнський стадіон—то й у Харкові.

— Подорож збірної команди СРСР в Туреччину відбудеться цього року у травні. В Турецькій команді наші футболісти зустрінуть серйозного противника і це спонукає Вищу Раду Фізичної культури уже тепер порушити справу про склад команди СРСР, в яку намічено до 20 душ з запасними трюками. Від України входять в команду Харків'яни: Привалов, Натаров, Кротов і Норов. Порушено справу, щоби включити ще двох харків'ян: Шпаковського і Фомина.

— Фізкультура на Україні де-далі більше і глибше шириться скрізь. За останніми даними в 903 спортивному гурткові і в різних школах вчиться тепер 230.243 душі. Серед них в гуртках: 54% робітників, 17% службовців, 7% учнів і 5% військово-службовців.

З Донбасу—в Рур на велосипедах збираються проїхати 4 робітника з Донбасу. Оснівна мета подорожі: змичка шахтарів Донбасу й Руру, обізнання з технікою та виробництвом Німеччини, а також треба дізнатися, оскільки міцні вело-машини російського виробу. Подорож намічено на весну, коли одержано буде санкцію на це з боку відповідних органів.

Районові Ради фізкультури організовані в Одесі. В зв'язку з цим помічається оживлення роботи в низових гуртках.

— Змагання по важкій атлетиці й боротьбі, влаштовані у Харкові для нових спортсменів, минулися в цьому році успішніше, ніж колись. З гуртків, що виставили 35 гирьовиків і 32 борців, показали, що вони мають здатню молодь. Перше місце взяла Всеукраїнська Школа Міліції і Розшуку.

— Збірна футбольна команда СРСР на травень місяць виїздить до Туреччини з спортивною метою у відповідь. По дорозі команда затримується в Харкові, Ростові, Тифлізі і Батумі, де відбудеться

Грають в м'яча та калічують один одного.

треніровочні матчі її. В Харкові збірна грає 13-го і 15-го квітня.

— З Фінляндії одержано запрошення виступити найкращу команду СРСР для матчів, на нашого повпредставництва. Для подорожі до Фінляндії обрано збірку Харкова.

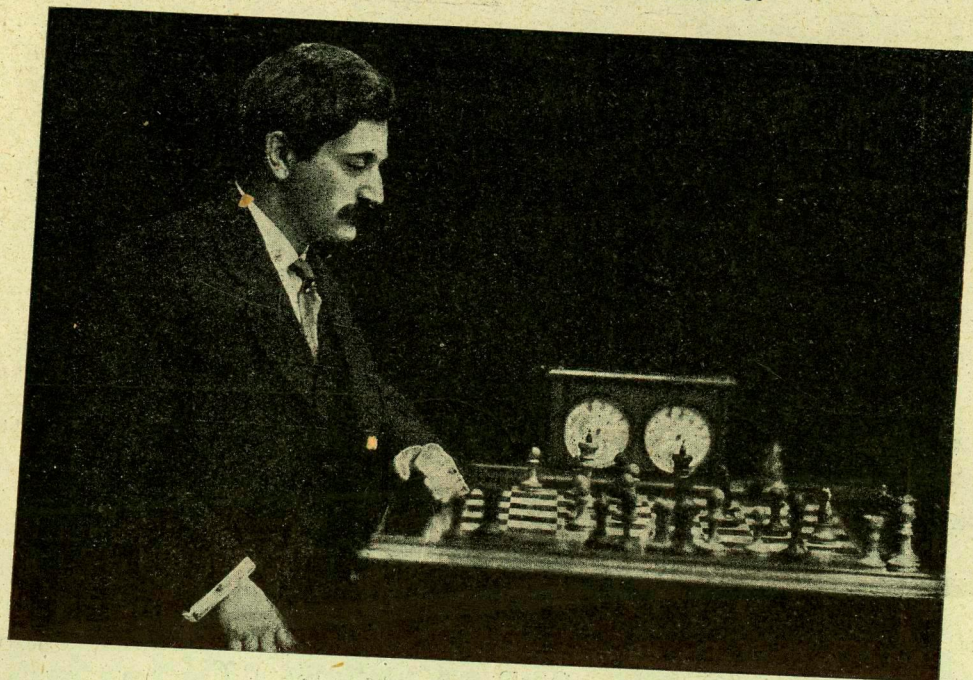
— Кубок III-го інтернаціоналу на гриндженг виграла цього року Москва (Я. Мельніков).

— Навкруг світу на яхті виражається в ц/р три ленінградці. Вороття їх сподіваються в року—

— Фізкультурні виступи в день 1-го травня відбудуться по всій Україні. Вища Рада Фізкультури складає спеціальну програму для масового виступу.

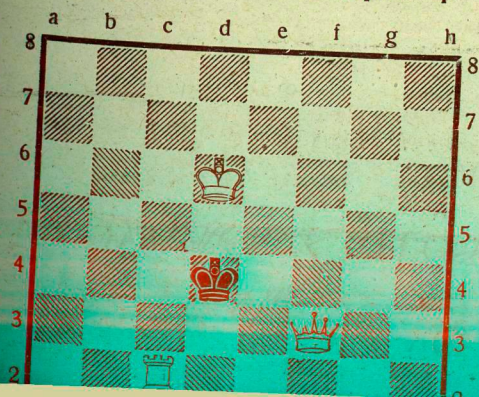
ШАХИ та ШАШКИ

За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

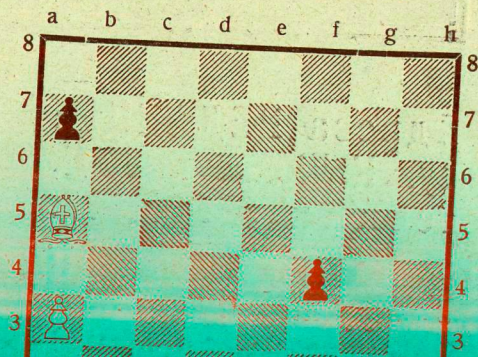

Емануїл Ласкер

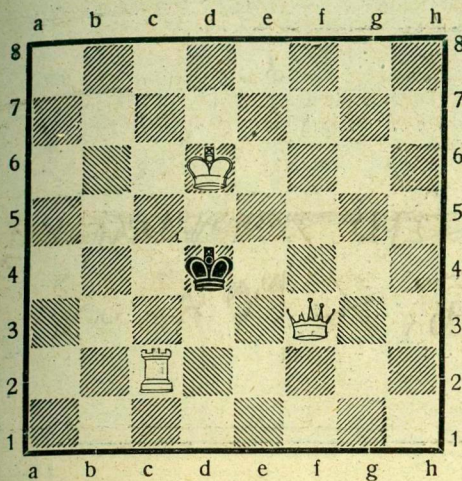
Завдання ч. 6. Г. Е. Карпентер.

Етюд ч. 3. А. Шошіна.

Завдання ч. 6. Г. Е. Карпентер.

Білі—Кр d6, Ф f3, Т c2 (3).

Чорні—Кр d4 (1).

Мат за два ходи.

Партія ч. 6. Гамбіт ферзевих пішаків.

Білі—Г. Пільсбері.

Чорні—Е. Ласкер.

1. d2—d4 d7—d5
2. c2—c4 e7—e6
3. К b1—c3 К g8—f6
4. К g1—f3 c7—c5
5. С c1—g5 c5 : d4
6. Ф d1 : d4 К b8—c6
7. Ф d4—h4 С f8—e7
8. 0—0?

16. f2—f4 Т a8—c8
17. f4—f5 Т c8 : c3
18. f5 : e6 Т c3—a3
19. e6 : f7+ Т f8 : f7
20. b2 : a3 Ф a5—b6+
21. С f1—b5

Білі намагаються відволікти чорного ферзя від пункту d4.

21. Ф b6 : b5
22. Кр b1—a1 Т f7—c7
23. Т d1—d2 Т c7—c4
24. Т h1—d1 Т c4—c3
25. Ф h5—f5 Ф b5—c4
26. Кр a1—b2 Т c3 : a3!!
27. Ф f5—e6+ Кр g8—h7
28. Кр b2 : a3 Ф c4—c3+
29. Кр a3—a4 b7—b5+
30. Кр a4 : b5 Ф c3—c4+

Білі здалися.

Всю партію д-р Ласкер провів у кращому стилі, особливо, прикінцеву частину, починаючи з 26 ходу.

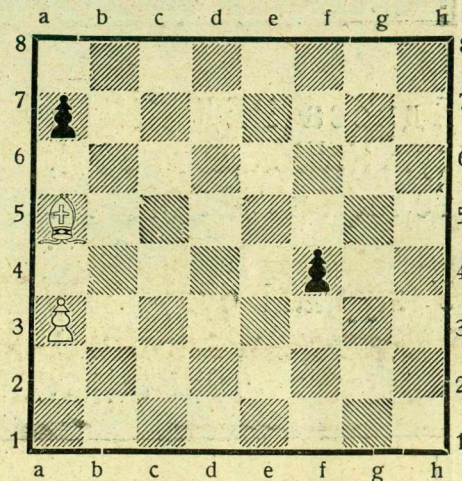
Довга рокіровка тут позиційна помилка, очевидно, що чорні отакуватимуть по відкритій лінії с

8. Ф d8—a5
9. e2—e3 С c8—d7
10. Кр c1—b1 h7—h6
11. c4 : d5 e6 : d5
12. К f3—d4 0—0

Найдужче продовження. Білі примушені вимінати слона на коня, бо не можна грати С g5:h6 з за К f6—e4!

13. С g5 : f6 С e7 : f6
14. Ф h4—h5 К c6 : d4
15. e3 : d4 С d7—e6

Етюд ч. 3. А. Шошнін.

Білі — Д a5, ш. a3 (2)

Чорні — ш. a7, f4 (2)

Білі виграють.

Партія ч. 3.

Білі—В. Шошнін.

Чорні—П. Бобров.

1. e3—f4 f5—g5
2. d2—e3 g5—h4
3. c1—d2? b6—c5!
4. c3—d4 a7—b6
5. f4—e5 d6 : f4
6. g3 : e5 h6 : g5!
7. b2—c3 g7—h6
8. c3—b4 e7—d6
9. b4—a5 d6 : f4
10. f2—g3 h4 : f2
11. e1 : e5 f8—e7

12. g1—f2 h8—g7
13. a1—b2 e7—d6
14. f2—g3 d6 : f4
15. g3 : e5 d8—e7
16. b2—c3 e7—d6
17. e5—f6 g5 : e7
18. h2—g3 h6—g5
19. g3—f4 g7—h6
20. c3—b4 e7—f6
21. d2—c3 g5—h4

Білі здалися.

Хроніка

Харків. Закінчився попередній шахматний турнір — чемпіонат м. Харкова на 1925 р. Переможці (Алехин, Григоренко, Жилияев, Кирилов, Коровин. Ойстрах, Попович, Порт, Терещенко, Янушпольський) розіграють поміж себе турнір.

В другій половині травня в Харкові відбудуться всеукраїнські шахматні турніри — чемпіонат, турнір робітників, Червоної армії і шашковий турнір.

Всесоюзна Вища Рада Фізичної Культури гадає влаштувати у Москві в жовтні ц. р. Міжнародний шахматний турнір з участю 10 чужеземців — маестро і 10 союзних.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

**ІЛЮСТРОВАННИЙ
ДВОХТИЖНЕВИК**

ВСЕСВІТ

за редакц. В. БЛЯКИТНОГО.

Адреса РЕДАКЦІЇ:
вул. К. Лібкнехта, № 11,
телефон № 14—73.

ОСОБЛИВУ УВАГУ
буде звернено на ВСЕ-
СВІТНЮ ІЛЮСТРАЦІЮ.

У журналі будуть великі відділи: ЛІТЕРАТУРИ, МАЛЯРСТВА, ТЕАТ-
РАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА, САТИРИ та ГУМОРУ. НАУКИ.

Адреса РЕДАКЦІЇ:
вул. К. Лібкнехта, № 11,
телефон № 14—73.

ОСОБЛИВУ УВАГУ
буде звернено на ВСЕ-
СВІТНЮ ІЛЮСТРАЦІЮ.

У журналі будуть великі відділи: ЛІТЕРАТУРИ, МАЛЯРСТВА, ТЕАТ-
РАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА, САТИРИ та ГУМОРУ, НАУКИ,
ТЕХНІКИ, СПОРТУ, то що.

ЗАПРОШЕНІ ДО СПІВРОБІТНИЦТВА:

Тео Авербах, Бахтадзе, (Грузія), Д. Бузько, Бажан, Біла-Криниця, К. Богуславський, С. Божко (Кам'янець), Л. Болобан, проф. А. І. Белецький, Остап Вишня, І. Врона, Вериківський, Ванін, С. Вагранська, П. Ванченко, П. Голота, М. Горбань, Городовенко, Б. Глаголін, М. Ган (Нью-Йорк), Цішка Гартни (Білорусь), І. Дніпровський, О. Довженко (Сашко), В. Радиш, О. Дорошкевич, М. Доленго, В. Десняк, О. Досвітній, С. Драгоманів, Шалва-Дадіані (Грузія), Г. Епін, Елева, К. Зелінський (Москва), М. Йогансен, В. Іволгин, М. Ірчан (Вініпег), О. Копиленко, Г. Коцюба, І. Кириленко, проф. Б. Братко, П. Козицький, О. Корж, Б. Колос, Кручинін, Куліш (Одеса), Л. Ковалів (Київ), Ів. Нулик (Канада), Л. Курбас (Одеса), В. Корян, Н. Калюжний (Прага), Евг. Касяненко (Берлін), М. Любченко, В. Лазурський, А. Любченко, М. Лебідь (Катеринослав), П. Лісовий, Б. Лопатинський, М. Лейтес, Ю. Масютин, В. Меллер, Юр. Меженко, І. Микитенко, Миколюк, М. Майський, Мандельберг, Я. Мамонтів, Н. Мірза-Авакьянц, К. Німчинов, Валер Проноза, П. Панч, Л. Предславич (Одеса), В. Поліщун, С. Пилипенко, М. Панченко, А. Приходько (Прага), С. Радугин, В. Сосюра, М. Семенко, О. Слісаренко, І. Сенченко, В. Седлер, О. Соколовський (Київ), Ф. Соболь, Ю. Смолич, П. Тичина, Микола Терещенко, Марк Терещенко, проф. І. Турнелътауб, Б. Тищенко, Ф. Таран, М. Тарновський (Нью-Йорк), Ізм. Уразов, А. Уразова, П. Усенко, В. Фомицький (Москва), Футорянський, М. Хвильовий, Х. Холодний, М. Христовий, Б. Червоний, Г. Шкурупій, С. Щупак, Ів. Шевченко (Севастополь), И. Шевченко, В. Ярошенко, М. Якович, М. Яворський, М. Яловий, Ю. Якубський, Сандро Еулі (Грузія), фотограф А. П. Плахтій.

ПЕРЕДПЛАТА:

на місяць 60 к.
поодинокі число . 30 к.

Гроші і передплату плати по адресі:

Видавництво газ. „ВІСТИ ВУЦВК“
Харків, вул. К. Лібкнехта, 11.